

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Кафедра міжнародних відносин

Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії»

Освітня програма 291.00.01 «Суспільні комунікації»

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему:

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ
КОМУНІКАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

Студентки 4 курсу
денної форми навчання
Скорик Валерії
Віталіївни

Науковий керівник:
канд. політ. наук,
доцент кафедри міжнародних
відносин
Караваєв В.С

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	6
1.1. Стан наукової розробки проблеми та джерельна база дослідження	6
1.2. Понятійно-категоріальний апарат та методи дослідження	12
РОЗДІЛ 2.ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	20
2.1. Інституційні засади формування комунікаційної політики Європейського Союзу	20
2.2. Нормативно-правове забезпечення та стратегічні документи комунікаційної політики Європейського Союзу	28
2.3. Інструменти, канали та механізми реалізації комунікаційної політики Європейського Союзу	34
РОЗДІЛ 3.НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	40
3.1. Виклики та проблеми реалізації комунікаційної політики Європейського Союзу	40
3.2. Цифровізація та протидія дезінформації як пріоритети оновлення комунікаційної політики Європейського Союзу	42
3.3. Перспективні напрями вдосконалення комунікаційної політики Європейського Союзу	45
ВИСНОВКИ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	55

ВСТУП

У сучасних умовах трансформації інформаційного середовища, глобалізації та швидкого розвитку цифрових технологій комунікаційна політика Європейського Союзу (ЄС) стає одним із ключових інструментів підтримки демократії, зміцнення довіри громадян до наднаціональних інституцій та забезпечення сталості інтеграційних процесів. Актуальність обраної теми зумовлена тим, що сучасна комунікаційна політика ЄС перебуває під впливом як об'єктивних викликів (розповсюдження дезінформації, фрагментація інформаційного простору, швидкі зміни цифрових технологій), так і внутрішніх організаційних обмежень (неузгодженість повідомлень, нерівномірний доступ до інформаційних ресурсів). Це потребує комплексного аналізу існуючих практик, нормативно-правових засад, інструментів реалізації, викликів і перспектив модернізації комунікаційної політики на рівні ЄС.

Актуальність теми також обумовлена її суспільно-політичним значенням: ефективна комунікаційна політика сприяє зміцненню прозорості управління, підвищенню участі громадян у процесах формування політик, протидії інформаційним загрозам та створенню умов для сталого розвитку ЄС як політичного, соціального та економічного об'єднання.

Об'єкт дослідження. Комунікаційна політика Європейського Союзу як складного міжінституційного явища в умовах інформаційних, технологічних та політичних трансформацій.

Предмет дослідження. Нормативно-правові, інституційні, механізми, інструменти й практики комунікаційної політики ЄС, а також виклики і перспективи їхнього вдосконалення.

Мета роботи. Здійснити комплексне дослідження комунікаційної політики Європейського Союзу.

Завдання дослідження:

- дослідити стан наукової розробки проблеми та джерельну базу дослідження;

- розкрити понятійно-категоріальний апарат та методи дослідження у сфері комунікаційної політики;
- охарактеризувати інституційні засади формування комунікаційної політики ЄС;
- проаналізувати нормативно-правове забезпечення та стратегічні документи ЄС у сфері комунікацій;
- з'ясувати інструменти, канали та механізми реалізації комунікаційної політики ЄС;
- визначити виклики і проблеми реалізації комунікаційної політики ЄС;
- висвітлити цифровізацію і протидію дезінформації як пріоритети оновлення комунікаційної політики;
- окреслити перспективні напрями вдосконалення комунікаційної політики ЄС.

Практичне та теоретичне значення дослідження. Теоретичне значення полягає у систематизації наукового доробку щодо комунікаційної політики ЄС, формуванні понятійно-категоріального апарату та висвітленні особливостей сучасних комунікаційних процесів у контексті цифрових викликів. Практичне значення полягає в обґрунтуванні конкретних напрямів вдосконалення політики інформаційної взаємодії ЄС із громадянами, зокрема цифровізації, розвитку систем е-участі, протидії дезінформації, а також у пропозиції економічно вмотивованих кроків щодо підвищення ефективності комунікаційних механізмів. Матеріали дослідження можуть бути використані у практичній діяльності органів ЄС та національних органів влади держав-членів для удосконалення комунікаційних стратегій.

Апробація. Основні положення та результати бакалаврського дослідження були представлені у науково-аналітичній статті «Комунікація ЄС: нові правила гри. Як Європейський Союз змінює діалог із громадянами»¹, опублікованій 25

¹ Скорик В. В. Комунікація ЄС: нові правила гри. Як Європейський Союз змінює діалог із громадянами. *Головна - Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва.*
URL: <https://dif.org.ua/article/komunikatsiya-es-novi-pravila-gri> (дата звернення: 26.05.2026).

травня 2026 року. У статті розглянуто сучасні підходи Європейського Союзу до комунікації з громадянами, особливості взаємодії у цифровому середовищі та нові механізми інформаційної політики. Окрему увагу приділено питанням формування суспільної довіри, розвитку цифрових каналів комунікації та протидії дезінформації в умовах сучасного інформаційного простору.

Структура роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків та списку використаних джерел і літератури. Загальний обсяг роботи становить 59 сторінок. Список використаних джерел та літератури налічує 37 позицій.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

1.1. Стан наукової розробки проблеми та джерельна база дослідження

Проблематика формування та реалізації комунікаційної політики в сучасних умовах трансформації інформаційного простору, європейської інтеграції та цифровізації суспільства є однією з найактуальніших тем у сучасній науковій думці. Аналіз наукових джерел свідчить про багатовимірність підходів до визначення сутності комунікаційної політики, її інструментарію, каналів реалізації та стратегічних орієнтирів розвитку. Питання ефективності комунікаційних процесів розглядаються як у контексті державного управління, так і на рівні підприємств та організацій, що дозволяє оцінити вплив комунікаційної політики на формування суспільної довіри, підвищення прозорості прийняття рішень та зміцнення демократичних принципів. Опанащук П. В.² відзначає, що комунікаційна політика виступає ключовим механізмом інтеграції України до європейського інформаційного простору та сприяє формуванню ефективної взаємодії між громадянами, державними органами та інституціями ЄС. Шегіда Л.³ підкреслює, що досвід країн Європейського Союзу може бути використаний як орієнтир для вдосконалення національної системи комунікацій.

² Опанащук П. В. Трансформація інформаційного простору України та державна комунікативна політика в умовах європейської інтеграції. *Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. 2025. № 7. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2156.2025.7.11>. (дата звернення: 26.02.2026).

³ Шегіда Л. Комунікаційна політика країн Європейського Союзу: корисний досвід для України. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*. 2024. № 31. С. 236-244. URL: <https://doi.org/10.35432/tisb312024314175>. (дата звернення: 09.03.2026).

Методологічна основа дослідження ґрунтується на принципах системності, комплексності та логічної послідовності аналізу, що забезпечує цілісність та достовірність отриманих результатів. Астрелін І. М. і Косогіна І. В.⁴ наголошують на необхідності чіткого визначення об'єкта, предмета, мети та завдань дослідження, а також застосування адекватного методичного інструментарію для всебічного аналізу комунікаційних процесів. Фесюк В. О.⁵ підкреслює важливість поєднання загальнонаукових методів аналізу та спеціалізованих методів дослідження у сфері публічних комунікацій, що дозволяє забезпечити міждисциплінарний підхід до оцінки ефективності комунікаційної політики.

Джаман Т.⁶ акцентує увагу на необхідності формування репрезентативної та повної джерельної бази, що включає нормативно-правові акти, міжнародні документи, наукові публікації, аналітичні матеріали та результати емпіричних досліджень. Такий комплексний підхід дозволяє всебічно оцінити стан реалізації комунікаційної політики та визначити її сильні й слабкі сторони.

На рівні підприємств комунікаційна політика виступає стратегічним інструментом управління, що забезпечує ефективну взаємодію як із внутрішнім колективом, так і з зовнішніми стейкхолдерами. Смакограй Д.⁷ зазначає, що комунікаційна політика підприємства інтегрована до загальної стратегії розвитку та спрямована на підвищення конкурентоспроможності і формування

⁴ Астрелін І. М. Косогіна І.В. Кирий С.О. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 121 с.

⁵ Фесюк В. О. Методологія і організація наукових досліджень: навчальний посібник. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2022. 126 с.

⁶ Dzhaman T. Source base of research on the problem of development the continuous primary school teacher training to work in the conditions of inclusive education. *Humanities Science Current Issues*. 2021. Vol. 1, no. 40. P. 286-291. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/40-1-46> . (date of access: 12.03.2026).

⁷ Смакограй Д. Комунікаційна політика підприємства та напрями її вдосконалення. *Наука онлайн: Міжнародний електронний науковий журнал*. 2018. №11. URL: <https://nauka-online.com/publications/economy/2018/11/kommunikatsionnaya-politika-predpriyatiya-i-sposoby-ee-usovershenstvovaniya/>.(дата звернення: 07.03.2026).

позитивного іміджу. Вона поєднує маркетингові, інформаційні та управлінські інструменти, що дозволяє підприємству адаптуватися до змін зовнішнього середовища і забезпечує сталість бізнес-процесів.

Кириченко С. та Цвях П.⁸ виділяють сучасні цифрові технології як ключовий елемент вдосконалення комунікаційної політики підприємства. Вони наголошують на оптимізації каналів комунікації, активному використанні цифрових платформ для взаємодії з аудиторіями, формуванні довгострокових відносин із клієнтами та партнерами, а також застосуванні аналітичних інструментів для оцінки ефективності комунікаційних кампаній. Такий підхід дозволяє зміцнити корпоративний імідж, підвищити рівень довіри до підприємства та зміцнити його позиції на ринку.

В умовах цифровізації та поширення соціальних медіа комунікаційна політика набуває особливої актуальності. Вона відкриває нові можливості для залучення громадян до публічних обговорень, підвищення прозорості діяльності державних і приватних структур, а також формування ефективної інформаційної взаємодії на всіх рівнях. Опанащук П. В. та Діжурко А.⁹ зазначають, що інтеграція цифрових платформ та відкритого доступу до інформації сприяє формуванню демократичної практики та підвищенню довіри громадян до органів влади. Проблематика формування та реалізації комунікаційної політики в умовах трансформації інформаційного простору, європейської інтеграції та цифровізації суспільства є предметом активних наукових досліджень як в українській, так і в зарубіжній науковій думці. На думку Збираника Ю. В.¹⁰,

⁸ Kyrychenko S., Tsviakh P. Directions of improvement of communication policy at the enterprise. *Agrosvit*. 2020. No. 23. P. 42-46. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.23.42> . (date of access: 20.03.2026).

⁹ Опанащук П. В. Трансформація інформаційного простору України та державна комунікативна політика в умовах європейської інтеграції. *Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. 2025. № 7. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2156.2025.7.11>. (дата звернення: 26.02.2026).

¹⁰ Збираник Ю. В. Принципи і особливості розвитку комунікаційної політики Європейського союзу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 6. С. 99-103.

комунікаційна політика Європейського Союзу базується на принципах відкритості, прозорості та доступності інформації, а також на залученні громадян до процесів прийняття рішень, що сприяє формуванню довіри до інституцій та забезпечує демократичний розвиток суспільства.

Шегида Л.¹¹ зазначає, що досвід країн Європейського Союзу у сфері комунікаційної політики є корисним для України, зокрема в аспекті реформування державного управління та наближення до європейських стандартів. Дослідниця підкреслює, що адаптація кращих практик ЄС сприятиме підвищенню ефективності взаємодії між державою та громадянами, оптимізації інформаційних потоків та зміцненню прозорості прийняття рішень на всіх рівнях влади.

На думку Єрхана О. В. та Даниленка С. І.¹², комунікаційна політика європейських країн характеризується системністю, стратегічним плануванням та використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Вони зазначають, що для України важливим є врахування інституційних, правових та культурних особливостей при імплементації європейського досвіду, що забезпечить його ефективність та релевантність у національному контексті.

Ведмідь П. В.¹³ досліджує особливості інформаційно-комунікаційної політики органів публічної адміністрації в зарубіжних країнах та підкреслює, що ефективність такої політики визначається рівнем прозорості, інтерактивності та цифрової відкритості державних інституцій. Дослідник зазначає, що інтеграція сучасних цифрових платформ та систем зворотного зв'язку дозволяє підвищити

¹¹ Шегида Л. Комунікаційна політика країн Європейського Союзу: корисний досвід для України. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*. 2024. № 31. С. 236-244. URL: <https://doi.org/10.35432/tisb312024314175> (дата звернення: 09.03.2026).

¹² Yer Khan O. V., Danylenko S. I. Communication policy of European countries: experience for Ukraine. *Juridical Scientific and Electronic Journal*. 2021. No. 7. P. 277-279. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-7/69> . (date of access: 12.03.2026).

¹³ Vedmid P. V. Features of information and communication policy of public administration bodies in foreign countries. *Scientific Notes of Taurida V.I. Vernadsky University, Series «Public Administration»*. 2020. Vol. 31, no. 6. P. 32-38. URL: <https://doi.org/10.32838/tnu-2663-6468/2020.6/06> . (date of access: 12.03.2026).

ефективність управлінських рішень і мінімізувати ризики виникнення інформаційних криз.

Опанащук П. В.¹⁴ акцентує увагу на тому, що в умовах європейської інтеграції державна комунікативна політика повинна бути спрямована на протидію дезінформації, забезпечення інформаційної безпеки та формування позитивного міжнародного іміджу держави. Дослідник підкреслює важливість системного підходу до розробки стратегій комунікацій, що враховують сучасні цифрові, соціальні та безпекові виклики.

Аналіз літератури свідчить, що формування та реалізація комунікаційної політики в Україні має багатоплановий характер. На думку Смакограй Д.¹⁵, на рівні підприємств комунікаційна політика є складовою загальної стратегії розвитку, спрямованою на формування ефективної взаємодії з цільовими аудиторіями та підвищення конкурентоспроможності. Кириченко С. та Цвях П.¹⁶ додають, що оптимізація каналів комунікації, впровадження цифрових технологій та формування довгострокових відносин із аудиторіями сприяють зміцненню іміджу та підвищенню ринкових позицій організацій.

Грузіна І. А.¹⁷ зазначає, що чіткий понятійно-категоріальний апарат є основою формування компетентної організації комунікаційної політики, тоді як

¹⁴ Опанащук П. В. Трансформація інформаційного простору України та державна комунікативна політика в умовах європейської інтеграції. *Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. 2025. № 7. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2156.2025.7.11>. (дата звернення: 26.02.2026).

¹⁵ Смакограй Д. Комунікаційна політика підприємства та напрями її вдосконалення. *Наука онлайн: Міжнародний електронний науковий журнал*. 2018. №11. URL: <https://nauka-online.com/publications/economy/2018/11/kommunikatsionnaya-politika-predpriyatiya-i-sposoby-ee-usovershenstvovaniya/> (дата звернення: 07.03.2026).

¹⁶ Kyrychenko S., Tsviakh P. Directions of improvement of communication policy at the enterprise. *Agrosvit*. 2020. No. 23. P. 42-46. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.23.42> . (date of access: 20.03.2026).

¹⁷ Грузіна І. А. Визначення понятійно-категоріального апарату як передумова створення компетентної організації. *Scientific Bulletin of PUET: Economic Sciences*. 2023. №2 (108). С.15-23. URL: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2023-2-2> (дата звернення: 26.02.2026).

Дяченко А.¹⁸ підкреслює, що систематизація термінології та аналітичних категорій забезпечує точність висновків і послідовність аналізу. Зайцев А. С., Драгомирецька Н. М. та Мацегора Н. А.¹⁹ відзначають, що розвиток категоріального апарату у сфері державного управління підвищує прозорість і підзвітність державних інституцій.

Слюсаренко В. Є.²⁰ наголошує на важливості узгодження термінології для налагодження ефективної взаємодії між державою, бізнесом та громадським сектором, а Турищева Л. В.²¹ вказує на значення формування понятійно-категоріального апарату при підготовці наукових досліджень для забезпечення їхньої наукової обґрунтованості. Мельник С. В.²² додає, що застосування чіткого термінологічного апарату підвищує ефективність підготовки фахівців у сфері кібербезпеки та інформаційних технологій.

¹⁸ Дяченко А. Методологічні засади та понятійно-категоріальний апарат дослідження художньо-промислового мистецтва України. *Вісник Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури*. 2025. № 3. С. 104-110. URL: <https://doi.org/10.32782/naoma-bulletin-2025-3-12>. (дата звернення: 28.02.2026).

¹⁹ Зайцев А. С., Драгомирецька Н. М., Мацегора Н. А. Розвиток понятійно-категоріального апарату у сфері державного управління при забезпеченні біологічної безпеки країни. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. № 3. С. 57-62. URL: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.3.8>. (дата звернення: 01.03.2026).

²⁰ Слюсаренко В. Є. Розвиток понятійно-категоріального апарату інституту тристороннього партнерства держави-бізнесу «третього сектору» та його вплив на розвиток ефективного суспільства. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка*. 2016. Випуск 1(5). С. 64–70. URL: [https://economics-msu.com.ua/web/uploads/pdf/Scientific%20Bulletin%20of%20MSU.%20Series%20Economics_2016_Issue_1\(5\)_64-70.pdf](https://economics-msu.com.ua/web/uploads/pdf/Scientific%20Bulletin%20of%20MSU.%20Series%20Economics_2016_Issue_1(5)_64-70.pdf). (дата звернення: 06.03.2026).

²¹Турищева Л. В. Формування понятійно-категоріального апарату при написанні кваліфікаційних робіт. *П'ята міжнародна конференція молодих учених: Харківський природничий форум* (19–20 травня 2022 р., м. Харків): збірник тез. Харків, 2022. С. 153–155.

²² Мельник С. В. Понятійно-категоріальний апарат у системі професійної підготовки майбутніх фахівців з кібербезпеки. *Information Technologies and Learning Tools*. 2016. Т. 55, № 5. С. 187-197. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v55i5.1497> (дата звернення: 02.03.2026).

Діжурко А. Г.²³ досліджує ефективність комунікаційної політики ЄС в умовах російсько-української війни та цифровізації, зазначаючи роль платформи EUvsDisinfo у протидії дезінформації та підвищенні обізнаності громадян.

Петров П.²⁴ звертає увагу на трансформацію політичних та інституційних комунікацій під впливом цифровізації, відзначаючи економічні та соціальні ефекти оновлення комунікаційної політики.

Комплексний аналіз наукових джерел показує, що формування та реалізація комунікаційної політики в Україні включає управлінські, правові, інформаційні, соціальні та економічні компоненти. Інтеграція європейського досвіду, цифрових технологій та систем участі громадян дозволяє підвищити ефективність комунікаційної політики, забезпечити прозорість, протидіяти дезінформації та зміцнювати демократичні інститути.

Отже, джерельна база дослідження сформована з урахуванням принципів об'єктивності, системності та репрезентативності. Вона включає навчальні посібники з методології наукових досліджень, наукові статті українських та зарубіжних авторів, матеріали електронних видань, публікації з аналізом досвіду країн ЄС, а також дослідження трансформації інформаційного простору України та розвитку державної комунікаційної політики в умовах європейської інтеграції. Використання зазначених джерел забезпечує всебічність і глибину наукового аналізу, дозволяє поєднати теоретичні положення з практичними напрацюваннями та сформуванню цілісного бачення сучасного стану комунікаційної політики та напрямів її вдосконалення.

1.2. Понятійно-категоріальний апарат та методи дослідження

²³ Діжурко А. Г. Комунікаційна політика ЄС в умовах російсько-української війни: аналіз ефективності. 2025. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/52862/1/A_Dizhurko_FPMV_2025.pdf (дата звернення: 27.02.2026).

²⁴ Petrov P. Features of the transformation of political and institutional communication relations with the internal and external environment under the influence of the digitalization process. *Epistemological Studies in Philosophy, Social and Political Sciences*. 2024. Vol. 7, no. 2. P. 160-166. URL: <https://doi.org/10.15421/342455> . (date of access: 14.03.2026).

Формування понятійно-категоріального апарату є одним із ключових етапів будь-якого наукового дослідження, оскільки саме через систему чітко визначених понять і категорій забезпечується логічність, послідовність та наукова коректність викладу матеріалу. Правильне визначення термінів дозволяє уникнути неоднозначностей, що можуть виникати під час аналізу складних соціально-політичних явищ, таких як комунікаційна політика, цифровізація суспільства або трансформація інформаційного простору. Науковці відзначають, що від точності дефініцій залежить не лише теоретична обґрунтованість дослідження, а й практична цінність його результатів, зокрема для розробки ефективних стратегій державного управління та комунікаційних політик.

На думку Ганьби О.²⁵, понятійно-категоріальний апарат виступає засобом наукового пізнання та впорядкування правових і суспільних відносин, зокрема у сфері національної безпеки. Автор підкреслює, що в умовах сучасних викликів і загроз, таких як інформаційні війни, дезінформація та цифрові загрози, особливого значення набуває уточнення змісту базових понять, їх адаптація до нових реалій та усунення термінологічних суперечностей. Такий підхід дозволяє забезпечити узгодженість інтерпретацій і уніфікацію наукового дискурсу, що є надзвичайно важливим у міждисциплінарних дослідженнях, де стикаються право, управління, інформаційні технології та соціологія.

Грузіна І. А.²⁶ зазначає, що визначення понятійно-категоріального апарату є передумовою створення компетентної організації та ефективного управління. Авторка підкреслює, що систематизація та чітке окреслення ключових понять дозволяє забезпечити єдність наукового дискурсу, уникнути підміни змісту

²⁵ Ганьба О. Понятійно-категоріальний апарат як засіб дослідження правових відносин у сфері національної безпеки України (в умовах нових викликів і загроз). *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Юридичні науки*. 2019. Вип. 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnadpcurn_2019_3_7 (дата звернення: 26.02.2026).

²⁶ Грузіна І. А. Визначення понятійно-категоріального апарату як передумова створення компетентної організації. *Scientific Bulletin of PUET: Economic Sciences*. 2023. №2 (108). С.15-23. URL: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2023-2-2> (дата звернення: 26.02.2026).

категорій та забезпечити логічну послідовність аналізу. Вона акцентує увагу на необхідності узгодження термінів між собою, їх відповідності сучасному стану науки та практичним потребам, що дозволяє формувати точні рекомендації для державних і корпоративних структур.

Дослідники зазначають, що у сфері комунікаційної політики правильне визначення понять має особливу практичну значущість. Понятійно-категоріальний апарат дозволяє однозначно визначити цільові групи аудиторії, пріоритетні канали комунікацій, методи оцінки ефективності інформаційної взаємодії та критерії оцінки успішності комунікаційних кампаній. Наприклад, чітке розмежування понять «інформаційна безпека», «прозорість державних інституцій» та «участь громадян» дозволяє розробляти узгоджені стратегії протидії дезінформації та підвищення рівня довіри населення до державних органів.

Дяченко А.²⁷ зазначає, що систематизація термінології та категорійного апарату дозволяє підвищити якість емпіричних досліджень і забезпечує коректність застосування методів аналізу. У свою чергу Зайцев А. С., Драгомирецька Н. М. та Мацегора Н. А.²⁸ підкреслюють, що розвиток категоріального апарату у сфері державного управління підвищує ефективність прийняття рішень, забезпечує узгодженість між відомствами та сприяє прозорості комунікацій з громадськістю.

Важливо зазначити, що понятійно-категоріальний апарат не обмежується суто теоретичною сферою. Він є інструментом, який дозволяє ефективно інтегрувати наукові знання у практику управління та розробку комунікаційних

²⁷ Дяченко А. Методологічні засади та понятійно-категоріальний апарат дослідження художньо-промислового мистецтва України. *Вісник Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури*. 2025. № 3. С. 104-110. URL: <https://doi.org/10.32782/naoma-bulletin-2025-3-12>. (дата звернення: 28.02.2026).

²⁸ *Fact Sheets on the European Union*. 2026.

URL: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2017/N53847/doc_en.pdf (date of access: 18.03.2026).

стратегій. На думку Слюсаренка В. Є.²⁹, точне визначення термінів і категорій сприяє формуванню системи взаємодії між державою, бізнесом і громадським сектором, що, у свою чергу, підвищує ефективність реалізації соціально-економічних та управлінських проектів.

Дяченко А.³⁰ розглядає понятійно-категоріальний апарат як невід'ємну складову методологічних засад наукового дослідження, підкреслюючи його тісний взаємозв'язок з об'єктом, предметом та метою роботи. На думку автора, поняття та категорії не мають статичного характеру, а розвиваються разом із суспільством та умовами його функціонування. Тому дослідник повинен враховувати історичний контекст і специфіку соціальних процесів, у яких формуються та трансформуються поняття. Такий підхід дозволяє уникнути формалізму, забезпечує глибину наукового аналізу та підвищує адекватність висновків, особливо у сфері, де зміни відбуваються динамічно, як, наприклад, у комунікаційній політиці та управлінні інформаційним простором.

Зайцев А. С., Драгомирецька Н. М. та Мацегора Н. А.³¹ наголошують, що розвиток понятійно-категоріального апарату у сфері державного управління є безперервним процесом, який прямо залежить від змін у політичному, соціальному та безпековому середовищі. Автори підкреслюють, що оновлення термінологічної бази дозволяє державним інституціям ефективно функціонувати у сучасних умовах, коли зміни в суспільстві відбуваються швидкими темпами. Вони відзначають, що для дослідження комунікаційної політики це означає необхідність постійного моніторингу та адаптації понять і категорій до сучасних

²⁹ Kishore G. A Year of the DSA Transparency Database: What it (Does Not) Reveal About Platform Moderation During the 2024 European Parliament Election. *arXiv.org*. URL: <https://arxiv.org/abs/2504.06976> (date of access: 19.03.2026).

³⁰ Дяченко А. Методологічні засади та понятійно-категоріальний апарат дослідження художньо-промислового мистецтва України. *Вісник Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури*. 2025. № 3. С. 104-110. URL: <https://doi.org/10.32782/naoma-bulletin-2025-3-12>. (дата звернення: 28.02.2026).

³¹ Зайцев А. С., Драгомирецька Н. М., Мацегора Н. А. Розвиток понятійно-категорійного апарату у сфері державного управління при забезпеченні біологічної безпеки країни. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. № 3. С. 57-62. URL: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.3.8>. (дата звернення: 01.03.2026).

реалій цифровізації, євроінтеграційних процесів та трансформацій інформаційного простору. Такий підхід сприяє не лише науковій коректності, але й практичній придатності дослідження для державних органів, аналітичних центрів та громадських організацій.

Слюсаренко В. Є.³² звертає увагу на роль категоріального апарату у формуванні ефективної моделі взаємодії між державою, бізнесом та громадським сектором, або так званим «третього сектору». Автор доводить, що чітке визначення базових категорій сприяє налагодженню партнерських відносин, узгодженню цілей різних суб'єктів і підвищенню ефективності суспільного розвитку. У контексті дослідження це підкреслює необхідність точного розмежування таких понять, як «комунікаційна політика», «інформаційна політика», «публічне управління», «інформаційний простір», а також встановлення чітких взаємозв'язків між ними. Відсутність уніфікованої термінології може призводити до методологічних помилок, невідповідності висновків та ускладнювати впровадження рекомендацій у практику.

Турищева Л. В.³³ зазначає, що формування понятійно-категоріального апарату при написанні наукових та кваліфікаційних робіт передбачає глибокий аналіз наукових підходів, порівняння різних трактувань та обґрунтування власної позиції дослідника. Вона підкреслює, що логічна послідовність, однозначність термінів і відповідність їх змісту поставленим завданням дослідження є запорукою наукової коректності роботи. Турищева також зазначає, що систематизація термінів дозволяє створити цілісну методологічну

³² Morin O. Research of formation of professional and value orientations of students towards employment: conceptual and category apparatus. *Theoretical and Methodical Problems of Children and Youth Education*. 2020. No. 24-2. P. 4-18. URL: <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2020-24-2-4-18>. (date of access: 23.03.2026).

³³ Турищева Л. В. Формування понятійно-категоріального апарату при написанні кваліфікаційних робіт. *П'ята міжнародна конференція молодих учених: Харківський природничий форум* (19–20 травня 2022 р., м. Харків): збірник тез. Харків, 2022. С. 153–155.

основу, яка є необхідною для інтеграції теоретичних знань із практичними завданнями, що стоять перед державними і корпоративними структурами у сфері комунікаційної політики.

Мельник С. В.³⁴ розглядає понятійно-категоріальний апарат у системі професійної підготовки майбутніх фахівців з кібербезпеки та зазначає, що чіткість термінології є важливим чинником ефективності навчального процесу, формування професійної компетентності та підготовки фахівців до виконання практичних завдань у сфері інформаційної безпеки. Автор підкреслює, що у таких динамічних сферах, як інформаційна та комунікаційна діяльність, особливого значення набуває уніфікація термінології, її відповідність міжнародним стандартам та актуальним науковим підходам, що забезпечує порівняльність досліджень та інтеграцію української науки в глобальний науковий дискурс.

Морін О.³⁵ у своїх дослідженнях зазначає, що формування концептуально-категоріального апарату виступає основою для визначення логіки наукового дослідження та структуризації його змісту. Автор наголошує, що терміни та категорії повинні бути взаємопов'язаними, внутрішньо узгодженими та відповідати меті наукової роботи. Такий підхід дозволяє уникнути термінологічної розпорошеності, забезпечує точність аналізу та створює передумови для формування науково обґрунтованих рекомендацій.

Сич Т.³⁶ акцентує увагу на важливості формування понятійно-категоріального апарату в межах методології дослідження проблем управління

³⁴ Мельник С. В. Понятійно-категоріальний апарат у системі професійної підготовки майбутніх фахівців з кібербезпеки. *Information Technologies and Learning Tools*. 2016. Т. 55, № 5. С. 187-197. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v55i5.1497> (дата звернення: 02.03.2026).

³⁵ Morin O. Research of formation of professional and value orientations of students towards employment: conceptual and category apparatus. *Theoretical and Methodical Problems of Children and Youth Education*. 2020. No. 24-2. P. 4-18. URL: <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2020-24-2-4-18>. (date of access: 23.03.2026).

³⁶ Sych T. The formation of conceptual-categorical apparatus of research methodology to the problems of education management. *Pedagogy of the Formation of a Creative Person in Higher and Secondary Schools*. 2019. Vol. 65, no. 2. P. 124-129. URL: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2019.65-2.22>. (date of access: 26.03.2026).

освітою, підкреслюючи, що система понять має залишатися відкритою до уточнень і доповнень. За його словами, це забезпечує гнучкість дослідження, дозволяє враховувати нові наукові виклики та адаптувати дослідження до зміни соціально-економічного, інформаційного та технологічного середовища. Такий підхід є особливо актуальним у сфері комунікаційної політики, де динамічні зміни цифрового простору та процеси євроінтеграції постійно впливають на зміст і механізми реалізації політичних та управлінських рішень.

Спираючись на наукові підходи зазначених авторів, у межах даного дослідження понятійно-категоріальний апарат формується на засадах системності, логічної узгодженості та відповідності сучасному науковому дискурсу. Ключовими поняттями, які визначають напрямок та межі дослідження, виступають: «комунікаційна політика», «державна комунікаційна політика», «інформаційний простір», «публічне управління», «європейська інтеграція», «цифровізація», «інституційний механізм», «інформаційна безпека», «суспільна довіра» та «міжнародний імідж держави». Уточнення, систематизація та взаємоузгодження цих понять створюють необхідне теоретичне підґрунтя для подальшого аналізу і дозволяють забезпечити наукову однозначність термінів у дослідженні³⁷.

Методи дослідження були обрані відповідно до мети та завдань роботи, що дозволяє комплексно розкрити проблематику. Теоретичну основу становлять загальнонаукові методи, такі як аналіз і синтез, що забезпечують узагальнення наукових підходів і концепцій, індукція та дедукція, які дозволяють формувати логічні висновки та обґрунтовувати причинно-наслідкові зв'язки. Системний метод використано для розгляду комунікаційної політики як цілісного явища, у якому різні компоненти – правові, управлінські, соціальні та інформаційні –

³⁷ Слюсаренко В. Є. Розвиток понятійно-категоріального апарату інституту тристороннього партнерства держави-бізнесу «третього сектору» та його вплив на розвиток ефективного суспільства. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка*. 2016. Випуск 1(5). С. 64–70. URL: [https://economics-msu.com.ua/web/uploads/pdf/Scientific%20Bulletin%20of%20MSU.%20Series%20Economics_2016_Issue_1\(5\)_64-70.pdf](https://economics-msu.com.ua/web/uploads/pdf/Scientific%20Bulletin%20of%20MSU.%20Series%20Economics_2016_Issue_1(5)_64-70.pdf). (дата звернення: 06.03.2026).

взаємодіють між собою. Порівняльний метод дозволяє зіставити національний та європейський досвід, виявити ефективні практики та адаптувати їх до українських умов. Структурно-функціональний метод застосовується для визначення ключових елементів і функцій комунікаційної політики, що забезпечує систематичний підхід до її аналізу. Додатково використано метод узагальнення та класифікації, який дозволяє впорядкувати наукові підходи та окреслити основні напрями розвитку досліджуваного явища.

Таким чином, сформований понятійно-категоріальний апарат і комплекс застосованих методів забезпечують цілісність, логічну завершеність та наукову обґрунтованість дослідження. Вони створюють міцну методологічну основу для подальшого аналізу проблем комунікаційної політики в умовах сучасних трансформацій інформаційного простору, цифровізації суспільства та євроінтеграційних процесів.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

2.1. Інституційні засади формування комунікаційної політики Європейського Союзу

Інституційна основа формування та реалізації комунікаційної політики Європейського Союзу базується на складній, багаторівневій системі взаємодії наднаціональних інституцій, органів держав-членів та спеціалізованих комунікаційних структур. Комунікаційна діяльність у межах ЄС не є допоміжною функцією, а виступає стратегічним інструментом забезпечення демократичної легітимності, прозорості управління та підтримки інтеграційних процесів. На відміну від національних моделей, де комунікаційна політика централізується в межах уряду або профільного міністерства, у ЄС вона формується як результат координації між ключовими інституціями – такими як Європейська Комісія, Європейський Парламент та Рада Європейського Союзу. Такий підхід зумовлений наднаціональною природою Союзу та необхідністю забезпечення узгодженості комунікацій у 27 державах-членах із різними мовними, культурними та політичними особливостями³⁸.

Правова основа комунікаційної політики ЄС закладена у первинному праві Союзу, насамперед у Хартії основних прав Європейського Союзу, яка набула обов'язкової юридичної сили після набрання чинності Лісабонський договір. Хартія гарантує громадянам право на свободу вираження поглядів (стаття 11), право доступу до документів інституцій ЄС (стаття 42), а також право на належне управління (стаття 41), що передбачає обов'язок інституцій діяти відкрито, обґрунтовано та прозоро. Таким чином, комунікаційна політика ЄС має не лише

³⁸ *Fact Sheets on the European Union*. 2026.

URL: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2017/N53847/doc_en.pdf
(date of access: 18.03.2026).

політичний, а й чітко визначений правовий фундамент, який зобов'язує інституції забезпечувати громадянам доступ до повної, достовірної та своєчасної інформації.

Формування комунікаційної політики здійснюється також з урахуванням положень статті 15 Договору про функціонування Європейського Союзу, яка закріплює принцип відкритості діяльності інституцій. У практичному вимірі це означає регулярне оприлюднення документів, звітів, результатів засідань, а також забезпечення публічного доступу до інформаційних ресурсів через офіційні вебпортали, соціальні мережі та мультимедійні платформи. Інституції ЄС зобов'язані вести комунікацію всіма офіційними мовами Союзу, що додатково підсилює інклюзивність та доступність інформації.

Головними принципами, на яких ґрунтується комунікаційна політика ЄС, є прозорість, відкритість, участь громадян та підзвітність. Прозорість передбачає надання чітких пояснень щодо прийнятих рішень та їх впливу на повсякденне життя громадян. Відкритість означає готовність інституцій до діалогу та публічного обговорення політик. Принцип участі реалізується через механізми консультацій із громадськістю, громадські слухання, цифрові платформи зворотного зв'язку та публічні обговорення законодавчих ініціатив. Зокрема, ініціативи громадян, публічні консультації та інструменти електронної участі дозволяють мешканцям держав-членів впливати на формування політик ще на етапі їх розробки³⁹.

Особливого значення набуває принцип «наближення до громадян», який передбачає пояснення того, як політики ЄС впливають на конкретні сфери життя – економіку, зайнятість, безпеку, екологію, освіту чи цифровий розвиток. Інституції Союзу активно використовують регіональні представництва, інформаційні центри та партнерські мережі для комунікації на національному й

³⁹ *Fact Sheets on the European Union*. 2026.

URL: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2017/N53847/doc_en.pdf
(date of access: 18.03.2026).

місцевому рівнях. Це дозволяє адаптувати повідомлення до локального контексту та підвищувати рівень довіри до інституцій ЄС.

В умовах сучасних інформаційних викликів інституційні засади комунікаційної політики доповнюються стратегічними механізмами протидії дезінформації та зовнішньому інформаційному впливу. У цьому контексті комунікаційна політика ЄС інтегрується з політикою інформаційної безпеки та стратегічних комунікацій, що посилює її значення як інструменту захисту демократичних цінностей.

Інституційний механізм комунікаційної політики ЄС базується на координації між кількома ключовими органами рис. 2.1.

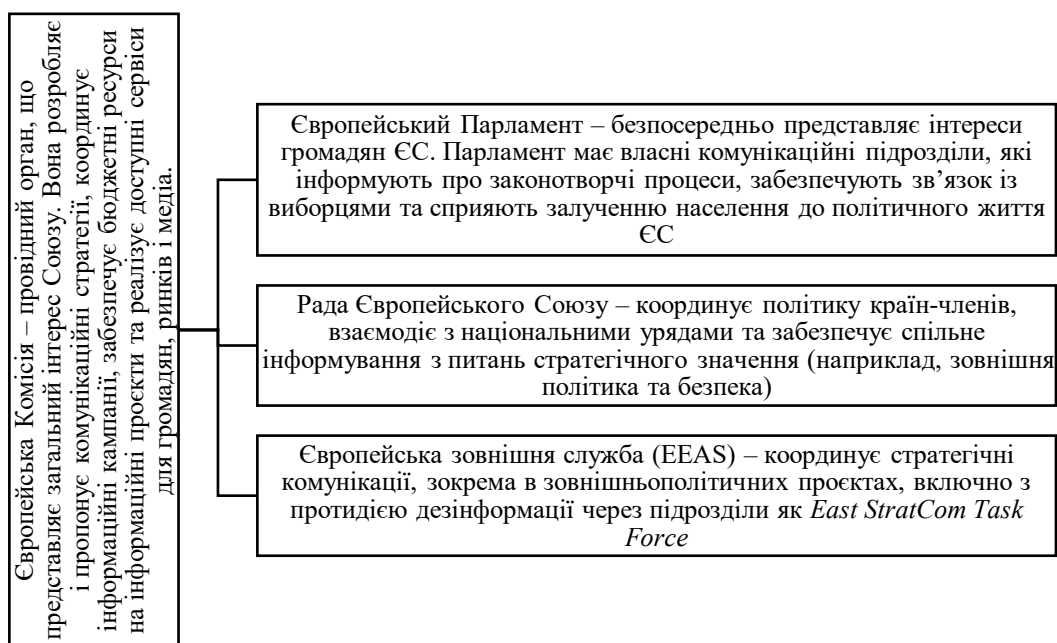

Рис. 2.1. Ключові органи інституційного механізму комунікаційної політики ЄС⁴⁰

Такі інституції здійснюють синхронізовану інформаційну роботу, зокрема через власні інформаційні служби, портали, соціальні мережі, пресслужби та спеціальні форуми для участі громадян (як HaveYourSay).

⁴⁰ *Fact Sheets on the European Union*. 2026.

URL: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2017/N53847/doc_en.pdf (date of access: 18.03.2026).

Важливою частиною інституційної архітектури є спеціальні сервіси та медіаплатформи, що забезпечують доступність інформації про роботу ЄС, рис. 2.2.

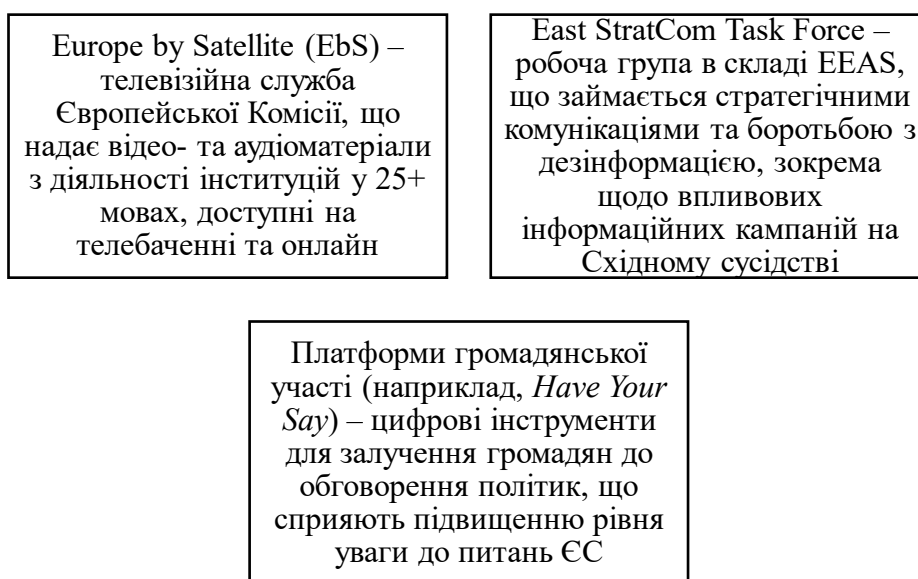

Рис. 2.2. Інструменти та сервіси комунікацій⁴¹

Як видно з рисунку, одним із ключових інструментів є Europe by Satellite (EbS) – телевізійна служба Європейської Комісії. Ця платформа надає відео- та аудіоматеріали з діяльності всіх інституцій ЄС, включно з пленарними засіданнями, пресконференціями, інтерв'ю та інформаційними сюжетами про політики Союзу. Важливою особливістю EbS є її мультимовність: матеріали доступні більш ніж 25 мовами, що забезпечує широке охоплення та доступність для всіх громадян ЄС. Сервіс працює як через традиційне телебачення, так і онлайн, що дозволяє адаптувати його до сучасних медіаспоживацьких звичок і цифрових платформ. Таким чином, EbS не лише інформує громадян про діяльність інституцій, а й виконує роль освітнього та просвітницького ресурсу, демонструючи практичні результати роботи органів ЄС.

⁴¹ *Fact Sheets on the European Union*. 2026.

URL: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2017/N53847/doc_en.pdf (date of access: 18.03.2026).

Ще одним важливим інструментом є East StratCom Task Force, робоча група в складі Європейської зовнішньої служби (EEAS). Основна мета цієї групи – стратегічні комунікації та протидія дезінформації, особливо в регіоні Східного сусідства. East StratCom Task Force здійснює моніторинг інформаційного поля, виявляє потенційно маніпулятивні повідомлення та оперативно реагує на інформаційні кампанії, які можуть впливати на громадську думку щодо діяльності ЄС. Робота цієї групи дозволяє інституціям ЄС забезпечувати захист демократичних цінностей, підтримувати достовірність інформації та створювати умови для безпечного інформаційного середовища як у країнах-членах, так і в сусідніх державах⁴².

Крім того, особливе значення мають цифрові платформи громадянської участі, такі як Have Your Say, які дозволяють мешканцям держав-членів брати участь у публічних консультаціях, обговорювати законодавчі ініціативи та надавати зворотний зв'язок щодо політик ЄС. Ці інструменти реалізують принцип «близькості до громадян», дозволяючи їм впливати на формування рішень ще на стадії розробки політик. Платформи сприяють інтеграції громадян у процес прийняття рішень, забезпечують прозорість та створюють умови для активної громадянської позиції, підвищуючи легітимність і ефективність інституційного управління.

Інституційна комунікація Європейського Союзу відіграє надзвичайно важливу роль у формуванні громадської думки та підтримки політик Союзу серед його громадян. Відповідно до даних останнього опитування Eurobarometer за 2025 рік, рівень довіри до інституцій ЄС досяг рекордного значення, що є найвищим показником з 2007 року – довіру Союзу висловили 52 % громадян. Це свідчить про те, що ефективна комунікаційна політика, орієнтована на прозорість діяльності інституцій, пояснення їхніх рішень і забезпечення доступу до інформації, дійсно позитивно впливає на сприйняття ЄС населенням.

⁴² *Fact Sheets on the European Union*. 2026.

URL: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2017/N53847/doc_en.pdf
(date of access: 18.03.2026).

Особливо цікавим є те, що серед молоді у віковій категорії 15-24 років довіра до ЄС виявилася ще вищою – 59 %, що підтверджує ефективність цифрових та інтерактивних комунікаційних інструментів, спрямованих на залучення молодого покоління. Цей факт свідчить про важливість використання сучасних медіа-ресурсів, соціальних платформ і освітніх ініціатив для формування свідомого ставлення до ЄС та активного громадянського залучення⁴³.

Крім того, згідно з результатами того ж дослідження, 74 % опитаних громадян ЄС вважають членство в Союзі корисним для їхніх країн, що також є рекордним показником за останні роки. Це демонструє, що комунікаційна політика ЄС не лише забезпечує обізнаність населення, а й сприяє підвищенню рівня підтримки європейської інтеграції та зміцненню довіри до наднаціональних інституцій. У сукупності ці дані вказують на те, що стратегічна робота інституцій із комунікаційної політики є ефективним інструментом зміцнення демократичних процесів і формування позитивного сприйняття діяльності Європейського Союзу серед громадян різних вікових груп⁴⁴.

Рівень довіри та підтримки Європейського Союзу серед громадян представимо на рис. 2.3.

⁴³ *Fact Sheets on the European Union*. 2026.

URL: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2017/N53847/doc_en.pdf
(date of access: 18.03.2026).

⁴⁴ Lo Nostro G. Trust in European Union at highest since 2007, poll shows. *Reuters*.

URL: <https://www.reuters.com/world/trust-european-union-highest-since-2007-poll-shows-2025-05-28/> (date of access: 22.03.2026).

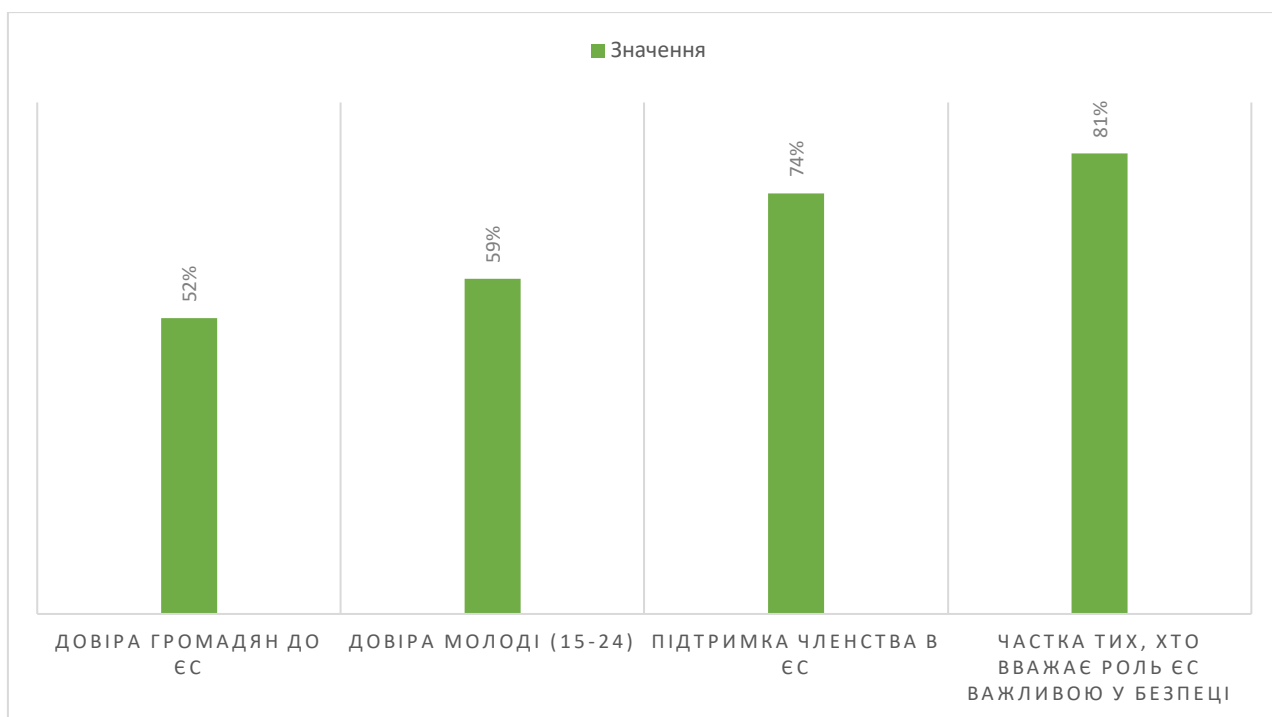

Рис. 2.3. Рівень довіри та підтримки Європейського Союзу серед громадян у 2025 році⁴⁵

Діаграма відображає основні показники довіри та підтримки ЄС серед громадян, засновані на результатах опитування Eurobarometer 2025. Як видно, 52 % громадян загалом довіряють інституціям ЄС, що є найвищим показником з 2007 року, що свідчить про ефективність комунікаційної політики та прозорості діяльності інституцій. Серед молоді віком 15-24 років довіра ще вища – 59 %, що підкреслює значення цифрових платформ і сучасних медіаінструментів у формуванні позитивного ставлення до ЄС серед молодого покоління.

Високий рівень підтримки членства в Союзі (74 %) демонструє, що громадяни бачать практичну користь інтеграції для своїх країн, а 81 % опитаних вважають роль ЄС важливою у сфері безпеки, що свідчить про сприйняття Союзу як стабілізуючого та стратегічного актора на міжнародній арені. Загалом, ці дані підтверджують, що інституційні заходи з комунікації, публічні кампанії та

⁴⁵ Lo Nostro G. Trust in European Union at highest since 2007, poll shows. *Reuters*. URL: <https://www.reuters.com/world/trust-european-union-highest-since-2007-poll-shows-2025-05-28/> (date of access: 22.03.2026).

залучення громадян до процесів прийняття рішень успішно сприяють формуванню довіри та підвищенню рівня підтримки політик ЄС.

На практиці інституційні засади комунікаційної політики Європейського Союзу реалізуються через низку комплексних заходів, спрямованих на забезпечення прозорості діяльності інституцій та посилення взаємодії з громадянами. Перш за все, це розробка стратегій комунікації, які враховують особливості національних ринків і культурні відмінності між державами-членами. Стратегії охоплюють як традиційні медійні канали, так і цифрові платформи, що дозволяє ефективно доносити інформацію до різних груп населення та забезпечувати зворотний зв'язок⁴⁶.

Іншим важливим інструментом є проведення інтегрованих медійних кампаній, які спрямовані на поширення інформації про конкретні політики ЄС, освітні програми, проекти з розвитку інфраструктури, науки чи культури. Ці кампанії проводяться одночасно на рівні Європейського Союзу та на національних ринках, що дозволяє забезпечити єдину позицію та узгодженість повідомлень. Для підвищення ефективності комунікації ЄС активно співпрацює з медіа, громадськими організаціями та професійними асоціаціями, залучаючи їх до інформування громадян і створення контенту, адаптованого до локальних умов.

Регулярні опитування громадської думки, проведені Eurobarometer та іншими дослідницькими центрами, дають змогу оцінити сприйняття політик ЄС, рівень довіри до інституцій та ефективність інформаційних кампаній. На основі цих даних розробляються рекомендації щодо оптимізації комунікаційних стратегій, підвищення їхньої доступності та адаптації до потреб громадян. Також ЄС активно використовує цифрові платформи та навчальні ініціативи для підвищення спроможності публічних служб у сфері комунікацій. Наприклад, спеціальні онлайн-курси, вебінари та інтерактивні ресурси дозволяють

⁴⁶ Lo Nostro G. Trust in European Union at highest since 2007, poll shows. *Reuters*. URL: <https://www.reuters.com/world/trust-european-union-highest-since-2007-poll-shows-2025-05-28/> (date of access: 22.03.2026).

службовцям краще розуміти сучасні тенденції у медіа та цифровій комунікації, підвищуючи якість інформаційної взаємодії з громадянами⁴⁷.

Отже, інституційні засади формування комунікаційної політики ЄС ґрунтуються на чітких юридичних гарантіях, закріплених у Хартії основних прав, на розподілі ролей між ключовими інституціями та органами Союзу, а також на використанні спеціалізованих сервісів і цифрових інструментів для взаємодії з громадянами. Важливою складовою є систематичний моніторинг громадської думки, що дозволяє інституціям своєчасно коригувати комунікаційні підходи та підвищувати довіру до ЄС. Такий підхід забезпечує прозорість, підзвітність і ефективне донесення інформації про політики та цінності Союзу до всіх верств населення, роблячи комунікаційну політику ключовим елементом інтеграційної та демократичної практики сучасної Європи. В результаті, комунікаційна діяльність не лише інформує громадян, а й сприяє формуванню позитивного сприйняття ЄС, зміцненню європейської ідентичності та підвищенню рівня громадянської участі у прийнятті рішень на різних рівнях управління.

2.2. Нормативно-правове забезпечення та стратегічні документи комунікаційної політики Європейського Союзу

Нормативно-правове забезпечення комунікаційної політики Європейського Союзу є важливою складовою ефективності інституційного управління та демократичної легітимності. На відміну від національних систем, де комунікаційна політика часто регулюється окремими законами або постановами уряду, у ЄС вона ґрунтується на комплексі наднаціональних

⁴⁷ Lo Nostro G. Trust in European Union at highest since 2007, poll shows. *Reuters*. URL: <https://www.reuters.com/world/trust-european-union-highest-since-2007-poll-shows-2025-05-28/> (date of access: 22.03.2026).

правових актів, стратегічних документів та керівних принципів, що визначають обов'язки інституцій щодо прозорості, участі громадян та інформування населення.

Правова база формування комунікаційної політики Європейського Союзу має фундаментальне значення для забезпечення прозорості, відкритості та ефективності функціонування інституцій Союзу. У своїх дослідженнях зазначається, що одним із ключових документів є Хартія основних прав Європейського Союзу, яка закріплює права громадян на свободу вираження поглядів, доступ до публічних документів, участь у прийнятті рішень та належне управління. Хартія не лише визначає базові права та свободи громадян, але й встановлює обов'язки інституцій ЄС у сфері комунікаційної взаємодії з суспільством, що є важливою складовою демократичного процесу.

Хартія основних прав є невід'ємною частиною Лісабонського договору та має таку ж юридичну силу, як і основні договори Європейського Союзу, що робить її обов'язковою для виконання всіма органами та інституціями Союзу. Це означає, що будь-які комунікаційні заходи, стратегії та політики, що розробляються на рівні ЄС, повинні відповідати принципам, закріпленим у Хартії. Зокрема, вона гарантує, що діяльність органів управління здійснюється прозоро, з дотриманням принципу підзвітності перед громадянами, а також передбачає можливість контролю та доступу до інформації щодо прийнятих рішень.

Правова база ЄС також встановлює межі та стандарти для формування комунікаційної політики, забезпечуючи узгодженість між різними інституціями та органами Союзу. Це дозволяє уникати дублювання функцій, створює умови для ефективного обміну інформацією та формує єдину систему комунікаційних практик, що відповідають демократичним цінностям⁴⁸.

⁴⁸ Поняття «Хартія основних прав Європейського Союзу». Тезаурус «EUROVOC». Законодавство України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/euro/6211>. (дата звернення: 04.03.2026).

Нормативно-правове забезпечення комунікаційної політики Європейського Союзу формується на основі широкого комплексу ключових договорів, регламентів, рекомендацій і стратегічних документів, які регулюють взаємодію інституцій із громадянами, медіа, неурядовими організаціями та іншими зацікавленими сторонами. До основних юридичних підстав належать Договір про Європейський Союз (TEU)⁴⁹, Договір про функціонування ЄС (TFEU)⁵⁰ та низка додаткових нормативних актів, які визначають структуру та повноваження інституцій, принципи прийняття рішень і механізми забезпечення прозорості діяльності.

Ці документи закріплюють фундаментальні принципи демократії, верховенства права, відкритості та підзвітності інституцій перед громадянами, створюючи надійну правову базу для розробки і реалізації комунікаційних стратегій. Науковці зазначають, що саме наявність чітко визначених правових рамок дозволяє інституціям ЄС координувати комунікаційні процеси, забезпечувати доступ громадськості до офіційної інформації, а також проводити системні інформаційні кампанії, спрямовані на формування довіри до державних органів та підвищення обізнаності громадян щодо політичних і соціальних ініціатив⁵¹.

Крім того, правові акти ЄС визначають механізми реалізації комунікаційних ініціатив, включаючи стандарти підготовки офіційних документів, правила взаємодії з медіа та громадськістю, організацію цифрових платформ для зворотного зв'язку та проведення консультацій з громадянами. На

⁴⁹ Договір про Європейський Союз. Договір від 07.02.1992. Аналітично-правова система ZAKONONLINE. URL: https://zakononline.ua/documents/show/153773_595905. (дата звернення: 27.02.2026).

⁵⁰ Договір про функціонування Європейського Союзу. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Договір_про_функціонування_Європейського_Союзу. (дата звернення: 28.02.2026).

⁵¹ Договір про Європейський Союз. Договір від 07.02.1992. Аналітично-правова система ZAKONONLINE. URL: https://zakononline.ua/documents/show/153773_595905. (дата звернення: 27.02.2026).

думку фахівців, поєднання договорів, регламентів та стратегічних документів дозволяє формувати цілісну систему комунікацій, яка здатна адаптуватися до сучасних викликів цифрового та інформаційного середовища, реагувати на загрози дезінформації та забезпечувати ефективний обмін інформацією між різними рівнями управління.

Важливим елементом нормативної бази Європейського Союзу, що регулює комунікаційну політику, є Регламент Європейського Парламенту та Ради щодо доступу до документів інституцій ЄС. Цей нормативний акт встановлює чіткі правила та процедури публічного доступу до офіційних документів, звітів, аналітичних матеріалів та інших джерел інформації про діяльність органів Союзу. У наукових працях зазначається, що завдяки цьому регламенту громадяни та зацікавлені сторони отримують реальні можливості для контролю за діяльністю інституцій, участі в публічних обговореннях та прийнятті обґрунтованих рішень. Наявність прозорого механізму доступу до документів підвищує рівень довіри до органів влади та сприяє зміцненню демократичних принципів у суспільстві⁵².

Крім того, комунікаційна політика ЄС значною мірою регулюється рекомендаціями, директивами та стратегічними документами Європейської Комісії, які визначають стандарти ведення інформаційної роботи та організації комунікаційних кампаній. До таких документів належать, зокрема, рекомендації щодо цифрових консультацій, медіакампаній, стратегічних комунікацій та протидії дезінформації. У наукових дослідженнях підкреслюється, що ці стандарти забезпечують уніфікацію процесів комунікації на наднаціональному рівні, сприяють формуванню прозорих і зрозумілих каналів взаємодії з громадянами, а також дозволяють координувати комунікаційну діяльність між різними інституціями Союзу.

⁵² Договір про функціонування Європейського Союзу. *Вікіпедія*.
URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Договір_про_функціонування_Європейського_Союзу (дата звернення: 28.02.2026).

Особливої уваги заслуговують стратегічні документи, такі як EU Strategic Communication Guidelines та EU Transparency Strategy, які детально регламентують практичні кроки щодо забезпечення відкритості діяльності інституцій. Вони визначають механізми активного залучення громадян до процесів прийняття рішень, підвищення обізнаності населення про політичні та соціальні ініціативи, а також протидії поширенню дезінформації. У наукових джерелах зазначається, що застосування цих стратегічних принципів дозволяє ЄС ефективно координувати комунікаційні зусилля на всіх рівнях – від національного до наднаціонального – та створює умови для більш інтегрованого і системного підходу до взаємодії з громадськістю⁵³.

Практичне застосування цієї нормативно-правової бази проявляється у численних заходах, спрямованих на інформування громадськості та залучення її до життя ЄС. Зокрема, інституції розробляють програми інформаційної підтримки політик Союзу, організовують публічні консультації та громадські слухання, регулярно публікують звіти про свою діяльність, а також активно використовують медіаплатформи та цифрові сервіси, такі як Europe by Satellite і Have Your Say. Додатково, у рамках підвищення ефективності комунікацій, реалізуються навчальні та освітні ініціативи, що спрямовані на розвиток професійних компетенцій працівників публічних служб у сфері комунікацій.

Основні закони, договори та стратегічні документи, які регулюють комунікаційну політику ЄС представимо у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Основні закони, договори та стратегічні документи, які регулюють комунікаційну політику ЄС⁵⁴

Назва документа	Тип документа	Основні положення
-----------------	---------------	-------------------

⁵³ The European Union Institutional Framework I. *EU Science Diplomacy*. URL: <https://www.s4d4c.eu/topic/4-2-2-the-european-union-institutional-framework/> (date of access: 27.03.2026).

⁵⁴ Лісабонська угода. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Лісабонська_угода. (дата звернення: 01.03.2026).

Хартія основних прав ЄС	Наднаціональний правовий акт	Гарантує право на свободу вираження поглядів, доступ до документів, належне управління
Лісабонський договір	Договір ЄС	Надає юридичну силу Хартії та закріплює принципи демократії, прозорості та підзвітності інституцій
Договір про Європейський Союз (TEU)	Договір	Визначає принципи участі громадян та відкритості інституцій
Договір про функціонування ЄС (TFEU)	Договір	Встановлює правові рамки діяльності інституцій, включно з комунікаційними процесами
Регламент ЄП та Ради щодо доступу до документів	Регламент	Регламентує процедури публічного доступу до документів та інформації інституцій
EU Strategic Communication Guidelines	Стратегічний документ	Визначає стандарти проведення комунікаційних кампаній та консультацій
EU Transparency Strategy	Стратегічний документ	Встановлює принципи прозорості, відкритості та звітності перед громадянами

Нормативно-правове забезпечення комунікаційної політики Європейського Союзу відіграє ключову роль у формуванні прозорого, системного та ефективного функціонування інституцій Союзу. Науковці зазначають, що комплекс договорів, регламентів, директив та стратегічних документів створює чіткі правові рамки та стандарти для діяльності органів влади, що дозволяє уніфікувати процеси комунікації на наднаціональному рівні та забезпечує їх відповідність принципам демократичності та підзвітності.

Нормативно-правова база гарантує громадянам право на доступ до інформації, що стосується діяльності інституцій ЄС, створює механізми для участі зацікавлених сторін у процесах прийняття рішень та сприяє формуванню довіри до державних органів. Дослідження свідчать, що прозорість і відкритість інституцій підвищує ефективність контролю громадськості, сприяє зменшенню ризику дезінформації та забезпечує більш обґрунтовану участь громадян у соціально-політичних процесах.

Нормативна база також створює умови для ефективної координації між наднаціональними органами ЄС та державами-членами, що особливо важливо для гармонізації комунікаційних стратегій, планування публічних кампаній та обміну інформацією. Науковці підкреслюють, що завдяки цьому

координаційному механізму ЄС може забезпечувати послідовність, системність і узгодженість комунікаційних процесів на різних рівнях управління.

Крім того, нормативно-правове забезпечення є основою для реалізації стратегічних комунікаційних кампаній, які спрямовані на досягнення конкретних цілей, таких як підвищення обізнаності громадян про політичні, економічні та соціальні ініціативи, протидія дезінформації, підтримка іміджу Союзу у міжнародному середовищі та зміцнення довіри до його інституцій. Наукові джерела акцентують, що використання комбінації правових документів, стратегічних рекомендацій та регламентів дозволяє адаптувати комунікаційні процеси до викликів сучасного цифрового та інформаційного середовища, зокрема враховувати швидкі зміни технологій, інформаційні загрози та потребу в інтерактивному спілкуванні з громадськістю.

Таким чином, нормативно-правове забезпечення комунікаційної політики ЄС не лише створює правові рамки та стандарти для діяльності інституцій, а й формує системні механізми взаємодії між органами влади та громадянами, підвищує рівень довіри до інституцій, забезпечує ефективну координацію між наднаціональними органами та державами-членами, а також створює умови для реалізації стратегічних комунікаційних кампаній, що відповідають вимогам сучасного цифрового та інформаційного суспільства.

2.3. Інструменти, канали та механізми реалізації комунікаційної політики Європейського Союзу

Реалізація комунікаційної політики Європейського Союзу ґрунтується на широкому спектрі інструментів, каналів і механізмів, спрямованих на забезпечення діалогу між інституціями та громадянами, підвищення прозорості діяльності, залучення громадськості до процесів ухвалення рішень та протидії дезінформації. У практичній діяльності ЄС ці механізми поєднують традиційні та сучасні цифрові інструменти, інтерактивні платформи, медійні ресурси, ініціативи громадської участі та спеціальні комунікаційні кампанії.

Одним із ключових інструментів сучасної комунікаційної політики Європейського Союзу є онлайн платформи, що забезпечують безпосередню участь громадян у політичних процесах і прийнятті рішень. Зокрема, платформа Have Your Say створена для того, щоб громадяни могли активно долучатися до публічних консультацій, висловлювати свої думки, пропозиції та оцінки щодо законодавчих ініціатив і проектів рішень Європейської Комісії. Завдяки цьому механізму інституції отримують змогу враховувати позицію громадськості вже на ранніх етапах формування політик, що підвищує демократичну легітимність прийнятих рішень і зміцнює довіру до діяльності інституцій ЄС.

Окрім цього, важливим каналом комунікації є European Citizens' Panels, який передбачає створення міждержавних груп громадян, що представляють різні країни-члени Союзу. Ці панелі функціонують як майданчики для безпосереднього діалогу та обговорення пріоритетів політики ЄС, на основі якого виробляються конкретні рекомендації та пропозиції для законодавчих і стратегічних органів. Подібні ініціативи дозволяють не лише інформувати громадян про політичні процеси, а й створюють умови для їхньої активної участі у виробленні рішень, що безпосередньо впливають на розвиток Союзу⁵⁵.

Науковці наголошують, що використання таких платформ демонструє зміщення акценту від традиційних моделей односторонньої комунікації до інтерактивних механізмів, які враховують думку громадян у реальному часі та стимулюють їхню залученість у процеси прийняття рішень. Платформи, подібні до Have Your Say, та механізми European Citizens' Panels є важливим елементом системи електронної демократії, сприяють розвитку прозорості і підзвітності інституцій, а також формують культуру активної громадянської участі, яка відповідає принципам відкритості та участі, закріпленим у ключових договорах та стратегічних документах ЄС.

⁵⁵ Engage in EU policymaking. *European Commission*. URL: https://commission.europa.eu/get-involved/engage-eu-policymaking_en (date of access: 13.03.2026).

Використання цих інструментів також дозволяє ефективно адаптувати комунікаційні стратегії до сучасних викликів цифрового середовища та глобалізації інформаційних потоків, підвищує ефективність міжурядових і наднаціональних консультацій та сприяє створенню більш узгодженої та зрозумілої політичної комунікації на всіх рівнях Європейського Союзу⁵⁴.

Цифрові інструменти комунікації відіграють важливу роль в сучасних стратегіях ЄС. Так, крім публічних консультацій, ЄС стимулює використання соціальних медіа, офіційних акаунтів інституцій у Facebook, Twitter/X, Instagram та YouTube, де розміщується оперативна інформація про політики, події та рішення ЄС у форматі, доступному широкій аудиторії. Це дозволяє охоплювати різні вікові групи та соціальні категорії громадян, зокрема молодь, для якої соціальні мережі є основним джерелом інформації.

Комунікаційна політика також здійснюється через спеціальні програми та кампанії, спрямовані на конкретні теми чи регіони. Наприклад, у межах співпраці з країнами Східного партнерства діє платформа EU NEIGHBOURS east, яка виступає як єдиний інформаційний центр про співпрацю між ЄС і східними партнерами, поширюючи інформацію про проекти, політики та можливості ЄС у цих державах. Платформа активно співпрацює з місцевими органами влади, медіа та громадськістю, сприяючи підвищенню рівня обізнаності та розуміння ролі ЄС у регіоні⁵⁶.

На національному рівні комунікаційна політика Європейського Союзу реалізується через мережу офіційних представництв ЄС та інформаційно-консультаційні центри EUROPE DIRECT, які функціонують у різних країнах-членах і партнерських державах. Ці структури виконують кілька ключових функцій: вони забезпечують громадян достовірною інформацією про політики та програми ЄС, інформують про можливості участі у грантових та освітніх ініціативах, а також сприяють формуванню позитивного іміджу Союзу на національному рівні. Громадяни мають можливість не лише отримувати

⁵⁶ *EU Neighbours East*. URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/about-uk/> (date of access: 16.03.2026).

інформаційні матеріали, але й особисто звертатися до фахівців для отримання консультацій, участі в тематичних семінарах, тренінгах і публічних заходах, що дозволяє підвищувати рівень обізнаності та залученості населення до євроінтеграційних процесів.

Окрім цього, представництва ЄС активно організовують власні комунікаційні кампанії, спрямовані на популяризацію цінностей Союзу та конкретних результатів його політики. Наприклад, кампанія «Прямуємо разом» мала на меті поінформувати українських громадян про переваги співпраці з ЄС, зокрема у сферах економічного розвитку, освіти, культури та безпеки. Кампанія передбачала проведення освітніх заходів, зустрічей із громадськістю, розповсюдження інформаційних матеріалів та активну присутність у медіа-просторі, що сприяло підвищенню рівня довіри та розуміння європейських процесів серед населення⁵⁷.

Подібним чином, кампанія «Embrace Ukraine. Strengthen the Union», реалізована в низці європейських країн, мала на меті не лише поширити інформацію про ситуацію в Україні та її євроінтеграційні прагнення, а й зміцнити усвідомлення спільних цінностей, підкреслити важливість солідарності та підтримки українського народу у міжнародному контексті. Кампанія включала серію публічних заходів, лекцій, культурних подій та активну комунікаційну роботу у соціальних мережах, що дозволило охопити широку аудиторію і забезпечити прямий контакт між представниками ЄС та громадськістю.

Науковці зазначають, що подібні інструменти національного рівня виконують не лише інформаційно-просвітницьку функцію, а й формують середовище активної громадянської участі, зміцнюють соціальну довіру до інституцій і створюють передумови для більш ефективної реалізації європейських політик на місцевому та регіональному рівнях. Крім того, такі кампанії дозволяють адаптувати наднаціональні стратегії ЄС до специфіки

⁵⁷ Представництво ЄС запускає всеукраїнську комунікаційну кампанію «Прямуємо разом». *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/node/41139_uk (дата звернення: 05.03.2026).

конкретної країни, враховувати її соціокультурні та політичні особливості, що підвищує ефективність комунікаційної політики та зміцнює імідж Союзу як прозорої, відкритої та демократичної спільноти⁵⁸.

Також важливим механізмом є відкрита система комунікацій із інституціями ЄС, зокрема пряма комунікація через телефонні лінії, форми зворотного зв'язку та електронну пошту, що дає змогу громадянам отримувати офіційні відповіді безпосередньо від Європейської Комісії чи інших органів. Служби підтримки доступні різними мовами, що підсилює доступність комунікації для всіх груп населення.

Основні інструменти, канали та механізми реалізації комунікаційної політики ЄС представлені в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Основні інструменти, канали та механізми реалізації комунікаційної політики ЄС⁵⁹

Інструмент / механізм	Характеристика	Функція / мета
Have Your Say	Онлайн-платформа для публічних консультацій	Збір думок громадян щодо законодавчих ініціатив та пропозицій ЄС
European Citizens' Panels	Громадянські панелі для обговорення напрямів політик	Стимулювання двосторонньої участі громадян у формуванні політик
Соцмережі інституцій	Facebook, Twitter/X, Instagram, YouTube	Оперативне інформування, роз'яснення політик
EU NEIGHBOURS east	Інформаційна платформа для країн Східного партнерства	Поширення інформації про співпрацю ЄС з партнерами
Представництва ЄС / EUROPE DIRECT	Локальні центри комунікації	Персональні консультації, заходи, локальні кампанії
Прямі канали зворотного зв'язку	Hotline, електронні форми зворотного зв'язку	Забезпечення діалогу громадянина з інституціями
Комунікаційні кампанії	Тематичні медійні кампанії	Підвищення обізнаності про конкретні ініціативи ЄС

Таблиця демонструє, що комунікаційна політика ЄС охоплює як цифрові, так і традиційні інструменти взаємодії. Онлайн-платформи, такі як Have Your Say

⁵⁸ Представництво ЄС запускає всеукраїнську комунікаційну кампанію «Прямуємо разом». *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/node/41139_uk (дата звернення: 05.03.2026).

⁵⁹ *EU Neighbours East*. URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/about-uk/> (date of access: 16.03.2026).

і European Citizens' Panels, сприяють безпосередній участі громадян у демократичних процесах, тоді як соціальні мережі та медійні канали забезпечують широке поширення інформації. Локальні центри, такі як EUROPE DIRECT, доповнюють цифрові механізми персональною підтримкою, що особливо важливо для підтримки довіри та розуміння діяльності ЄС на місцевому рівні. Комунікаційні кампанії, у свою чергу, дозволяють адаптувати повідомлення до конкретних суспільно-політичних контекстів, підсилюючи сприйняття ЄС у громадян.

Отже, інструменти, канали та механізми реалізації комунікаційної політики ЄС створюють багатошарову систему взаємодії, де цифрові та традиційні підходи працюють у синергії для максимального охоплення аудиторії та забезпечення двостороннього діалогу. Такий комплексний підхід сприяє підвищенню прозорості, залученню громадян до процесів формування політик і укріпленню довіри до інституцій Європейського Союзу в умовах сучасних інформаційних викликів.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

3.1. Виклики та проблеми реалізації комунікаційної політики Європейського Союзу

Реалізація комунікаційної політики Європейського Союзу зіштовхнулася з комплексом викликів, що суттєво впливають на ефективність інституційних зусиль зі спілкування з громадянами та суспільством. Однією з найгостріших проблем є розповсюдження дезінформації та маніпулятивних наративів у сучасному інформаційному середовищі. Наприклад, діяльність EUvsDisinfo – проєкту East StratCom Task Force – спрямована на ідентифікацію, аналіз і протидію дезінформації, яка може дискредитувати політики ЄС або формувати хибне уявлення про Союз. Проте це завдання є постійним і комплексним, оскільки фейкові наративи здебільшого адаптують свої формати під певні соціальні групи і канали, що ускладнює їхнє викриття та спростування.

Другим викликом є інформаційна фрагментація через мовні, культурні та медійні відмінності між державами-членами ЄС. Союз має більше двадцяти офіційних мов, що створює серйозні перешкоди в узгодженому донесенні повідомлень і потребує перекладу, локалізації та адаптації контенту для різних аудиторій. Це не лише ускладнює координацію інформаційних кампаній, а й підвищує витрати на їхню реалізацію⁶⁰.

Третім значним викликом є низький рівень медіаграмотності серед частини населення. Якщо громадяни не мають достатніх навичок для критичного аналізу інформації, вони можуть сприймати недостовірні матеріали або помилково інтерпретувати офіційні повідомлення інституцій ЄС. Це значно

⁶⁰ Діжурко А. Г. Комунікаційна політика ЄС в умовах російсько-української війни: аналіз ефективності. 2025. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/52862/1/A_Dizhurko_FPMV_2025.pdf (дата звернення: 27.02.2026).

ускладнює роботу комунікаційних служб і стає додатковим фактором ризику у протидії інформаційним загрозам.

Ще один аспект – неузгодженість повідомлень між різними інституціями ЄС, що може виникати внаслідок різних комунікаційних підходів та пріоритетів. Наприклад, у кризових ситуаціях, як-от пандемія або геополітичні конфлікти, розбіжності в повідомленнях можуть призвести до плутанини або зниження довіри до інституцій Союзу.

Нарешті, ресурсні обмеження на рівні локальних представництв та комунікаційних підрозділів країн-членів створюють нерівність у здатності поширювати інформацію або проводити локальні комунікаційні кампанії. Це може призводити до розриву в рівні обізнаності громадян у різних регіонах щодо ключових політик ЄС⁶¹.

Основні виклики і перспективи та їх подолання представимо у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Основні виклики і перспективи та їх подолання⁶⁰

Виклики та проблеми	Перспективи / шляхи подолання
Розповсюдження дезінформації та маніпулятивних наративів	Посилення ролі East StratCom Task Force і проектів типу EUvsDisinfo, розвиток систем фактчекінгу та превентивних комунікаційних кампаній
Інформаційна фрагментація через мовні й культурні відмінності	Створення мультимовних комунікаційних платформ, адаптація повідомлень під локальний контекст, побудова партнерських мереж із локальними медіа
Низький рівень медіаграмотності	Впровадження освітніх програм і проектів з медіаграмотності, інтеграція курсів у навчальні та громадські ініціативи
Неузгодженість між інституціями ЄС	Розвиток міжінституційних комунікаційних платформ, стандартизація графіків повідомлень і повідомлень у кризових ситуаціях
Недостатні ресурси локальних представництв	Підвищення фінансування, використання цифрових інструментів для розширення охоплення при мінімальних витратах

Таблиця демонструє, що на сучасному етапі комунікаційна політика ЄС стикається з проблемами як зовнішнього, так і внутрішнього характеру. З одного боку, загрози дезінформації та фрагментація медіапростору мають зовнішні

⁶¹ Діжурко А. Г. Комунікаційна політика ЄС в умовах російсько-української війни: аналіз ефективності. 2025. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/52862/1/A_Dizhurko_FPMV_2025.pdf (дата звернення: 27.02.2026).

корені, пов'язані з глобальними тенденціями у сфері інформаційних технологій і маніпуляцій. З іншого боку, внутрішні організаційні виклики, зокрема неузгодженість інституційних повідомлень і ресурсні обмеження, потребують уваги у контексті вдосконалення комунікаційної архітектури ЄС.

Отже, реалізація комунікаційної політики Європейського Союзу стикається з комплексом складних викликів, що мають як інформаційно-технологічний, так і організаційно-структурний характер. Проте наявність спеціалізованих структур (наприклад, East StratCom Task Force), розвиток цифрових і мультимовних платформ, а також просвітницькі й освітні ініціативи створюють передумови для подолання цих проблем. Подальша координація та адаптація комунікаційних стратегій до сучасних умов дозволить підвищити ефективність взаємодії між інституціями ЄС і громадськістю, зміцнити довіру до Союзу та підсилити його інформаційну стійкість у глобальному медіапросторі.

3.2. Цифровізація та протидія дезінформації як пріоритети оновлення комунікаційної політики Європейського Союзу

Цифровізація медіа й комунікаційних процесів стоїть сьогодні в центрі уваги Європейського Союзу як один із ключових елементів модернізації комунікаційної політики. У XXI столітті інформаційне середовище значною мірою трансформується під впливом цифрових технологій: соціальні мережі, онлайн-платформи, мобільні додатки та штучний інтелект створили нові можливості для поширення інформації, але одночасно стали канонами для масштабної дезінформації та маніпуляцій із великим охопленням аудиторій. За даними Європейської Комісії, 83 % громадян ЄС вважають дезінформацію загрозою для демократії, а 51 % повідомляють про регулярне зіткнення з неправдивою інформацією онлайн. Серед молоді (до 35 років) 63 % зазначають,

що стикаються з фейками принаймні раз на тиждень, що підкреслює масштаб і поширеність цієї проблеми у цифровій сфері⁶².

Враховуючи ці виклики, ЄС послідовно впроваджує механізми цифрового регулювання, спрямовані на зміцнення цифрової комунікації та протидію дезінформації. Одним із ключових правових інструментів у цій сфері є Digital Services Act (DSA) – Регламент (ЄС) 2022/2065, який набрав чинності у 2022 році і покликаний створити комплексну правову базу для модерування контенту та забезпечення прозорості діяльності цифрових платформ у ЄС. DSA встановлює підходи до контролю за онлайн-платформами, розкриття алгоритмів, розкриття модерації контенту та звітності щодо дій щодо протидії незаконному контенту, у тому числі дезінформації⁶³.

Ще одним вагомим елементом боротьби з дезінформацією є 2022 Strengthened Code of Practice on Disinformation – оновлений Кодекс практики щодо дезінформації, розроблений Європейською Комісією разом із ключовими гравцями цифрових технологій. Початково Кодекс був добровільною ініціативою, запровадженою у 2018 році, але в 2022 році його значно розширено та інтегровано в рамки DSA, що перетворило його на Code of Conduct, який впливає на оцінку відповідності онлайн-платформ вимогам нових стандартів. У ньому закріплено 44 зобов'язання, зокрема демонетизацію дезінформації, прозорість політичної реклами та співпрацю з фактчекерами, спрямовані на зменшення впливу фейкових новин і маніпуляцій онлайн⁶⁴.

⁶² EU Code of Practice on Disinformation. *European Commission*. URL: https://commission.europa.eu/topics/countering-information-manipulation/strengthened-eu-code-practice-disinformation_en (date of access: 14.03.2026).

⁶³ Digital Services Act. *Wikipedia, the free encyclopedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Digital_Services_Act (date of access: 11.03.2026).

⁶⁴ *Strengthened Code of Practice on Disinformation 2022*. Shaping Europe's Digital Future. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/2022-strengthened-code-practice-disinformation> (date of access: 25.03.2026).

Цифрові інструменти модерування в рамках DSA також передбачають незалежні аудити та оцінювання ризиків для онлайн-платформ. Наприклад, у контексті виборів Європейського парламенту 2024 року дослідження системи доступності даних показало, що понад 1,58 мільярда звітів про дії з модерації контенту були надані платформами – це демонструє масштаби зусиль щодо модерації контенту у цифровому просторі ЄС⁶⁵.

Цифровізація також відображена в ініціативах Європейського цифрового медіа-обсерваторію (European Digital Media Observatory, EDMO), яка об'єднує фактчекерів, академічні кола та регуляторні органи для моніторингу і боротьби з дезінформацією під час виборчих кампаній, що сприяє зміцненню якості інформаційного середовища у період політичної активності⁶⁶.

Основні цифрові виклики та масштаби проблематики дезінформації в ЄС представимо у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Основні цифрові виклики та масштаби проблематики дезінформації в ЄС⁶⁷

Показник	Значення
% громадян, що вважають дезінформацію загрозою демократії	83 %
% населення, що стикається з фейками онлайн принаймні раз на тиждень	51 %
% молоді (до 35 років), що щотижня бачать фейки	63 %
Кількість зобов'язань у 2022 Strengthened Code of Practice	44
Кількість DSA модераційних звітів аналізованих у дослідженні	1,58 млрд

⁶⁵ Kishore G. A Year of the DSA Transparency Database: What it (Does Not) Reveal About Platform Moderation During the 2024 European Parliament Election. *arXiv.org*. URL: <https://arxiv.org/abs/2504.06976> (date of access: 19.03.2026).

⁶⁶ *EU Elections in Times of Disinformation*. URL: https://www.reddit.com/r/EuropeanFederalists/comments/1cop5m6/eu_elections_in_times_of_disinformation/ (date of access: 15.03.2026).

⁶⁷ Kishore G. A Year of the DSA Transparency Database: What it (Does Not) Reveal About Platform Moderation During the 2024 European Parliament Election. *arXiv.org*. URL: <https://arxiv.org/abs/2504.06976> (date of access: 19.03.2026).

Дані демонструють, що цифрові виклики в ЄС – не абстрактна проблема, а масштабна реальність, що відчутно впливає на громадську думку та демократичні процеси. Високий рівень занепокоєння щодо дезінформації серед громадян і частий контакт із фейками у молодіжному сегменті підкреслюють необхідність дієвих інструментів цифрової політики. Саме тому ЄС інтегрував боротьбу з дезінформацією до правового ядра цифрового регулювання (DSA) і розширив Кодекс практики щодо дезінформації, який тепер має обов’язкові зобов’язання для великих платформ. Масштаб модераційних дій підтверджує, що цифрові механізми не лише прийняті, а й активно застосовуються платформами для зменшення ризику поширення шкідливого контенту.

З огляду на викладене, цифровізація комунікаційної політики ЄС та боротьба з дезінформацією є не лише модними трендами, а стратегічними пріоритетами, що безпосередньо впливають на якість демократії, безпеку інформаційного простору та довіру громадян до інституцій. Підсилення правового регулювання, прозорість алгоритмічних рішень, співпраця з фактчекерами та аудити платформ створюють фундамент для ефективної стратегії протидії дезінформації в умовах сучасної цифрової трансформації.

3.3. Перспективні напрями вдосконалення комунікаційної політики Європейського Союзу

Враховуючи ключові проблеми, ідентифіковані в попередньому підрозділі (фрагментація інформаційного простору, активне поширення дезінформації, низький рівень медіаграмотності, неузгодженість повідомлень та ресурсні обмеження), перспективні напрями вдосконалення комунікаційної політики ЄС мають бути цілеспрямованими, адаптивними та стратегічними. Ці напрями формують основу сучасної політики, здатної не лише інформувати, а й адаптуватися до динаміки цифрового середовища, сприяти підвищенню рівня довіри громадян і зміцненню демократичних інституцій.

Цифровізація повинна стати не лише технічним, але й стратегічним пріоритетом комунікаційної політики ЄС. За даними досліджень, трансформація політико-інституційних комунікаційних відносин під впливом цифровізації створює як можливості (підвищена доступність, інтерактивність у реальному часі), так і виклики (поляризація, цифровий розрив). Саме тому ЄС має посилити використання цифрових каналів – соціальних мереж, мультимедійних платформ, мобільних додатків і інструментів штучного інтелекту – для швидкого поширення узгоджених повідомлень, взаємодії з громадянами та ефективної відповіді на неправдиву інформацію⁶⁸.

Це включає інвестиції в автоматизовані системи моніторингу контенту, використання алгоритмів аналізу даних для виявлення трендів дезінформації й інтеграцію інструментів машинного навчання, які дозволяють у режимі реального часу ідентифікувати потенційно маніпулятивний контент.

Цифрові платформи для залучення громадян, як-от Have Your Say та Європейська парламентська платформа петицій, мають стати не лише джерелами зворотного зв'язку, а й активними механізмами демократичного залучення. За даними досліджень, діджиталізація політичної участі допомагає подолати дефіцит демократії, якщо проводиться з урахуванням принципів інклюзії, безпеки й адаптованості до потреб різних регіонів ЄС.

Тут важливо не лише проводити консультації, але й створювати цілісні цикли інформування й реагування: збір пропозицій, публічний аналіз, інтеграція зворотного зв'язку в законодавчі ініціативи та подальше зворотне інформування громадян про результати.

ЄС вже має інструменти протидії дезінформації, такі як EUvsDisinfo, East StratCom Task Force та правові механізми (наприклад, DSA і Code of Practice on Disinformation). Для 2026-2027 років ключовим напрямом є розширення

⁶⁸ Petrov P. Features of the transformation of political and institutional communication relations with the internal and external environment under the influence of the digitalization process. *Epistemological Studies in Philosophy, Social and Political Sciences*. 2024. Vol. 7, no. 2. P. 160-166. URL: <https://doi.org/10.15421/342455> . (date of access: 14.03.2026).

масштабів таких платформ, професійні підходи до ідентифікації інформаційних загроз і співпраця з міжнародними організаціями. Дослідження європейського досвіду у протидії інформаційним впливам вказують на необхідність посилити міждержавну координацію та інтеграцію стандартів реагування⁶⁹.

Неузгодженість у повідомленнях Європейської Комісії, Парламенту, Ради ЄС тощо під час криз може суттєво послабити ефективність комунікацій. Перспективний напрям – створення уніфікованих стандартів міжінституційної комунікації, які включали б централізовані ролі у кризових ситуаціях, єдині протоколи повідомлень і чіткі лінії відповідальності.

Запровадження стратегій локалізації, що враховують мовні та культурні особливості населення, особливо в економічно різнорівневих регіонах ЄС, може суттєво підвищити ефективність комунікацій. Цей напрям поєднує цифрову інклюзію та адаптацію повідомлень під потреби конкретних груп аудиторії, що важливо для подолання «цифрового розриву» та зміцнення довіри.

Економічне обґрунтування заходів із вдосконалення комунікаційної політики представимо у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Економічне обґрунтування заходів із вдосконалення комунікаційної політики⁷⁰

Напрямок вдосконалення	Технологічні/організаційні витрати	Економічне обґрунтування
Розвиток цифрових комунікаційних платформ	€50-80 млн/рік (підтримка ІТ-інфраструктури, аналітичних систем, алгоритмів AI)	Підвищення ефективності комунікацій скорочує витрати на кризові відповіді, підвищує довіру інвесторів та сприяє економічній стабільності
Розширення систем е-участі	€20-40 млн	Більша участь громадян сприяє підвищенню якості політик і зменшенню соціальних витрат

⁶⁹ Digital Inclusion Guidelines 2024. ECAS. URL: https://ecas.org/publication/digital-inclusion-guidelines-2024/?gad_source=1&gad_campaignid=22632199430&gbraid=0AAAAADRGKk00KofqFSAkhwqzPwFojw0Y8&gclid=CjwKCAiA2PrMBhA4EiwAwпHyC6mniEjRD88utojSfOWSaWP2LgSKNN7_vj13tZRhDhFln_plQaEkjRoClbkQAvD_BwE. (date of access: 10.03.2026).

⁷⁰ Petrov P. Features of the transformation of political and institutional communication relations with the internal and external environment under the influence of the digitalization process. *Epistemological Studies in Philosophy, Social and Political Sciences*. 2024. Vol. 7, no. 2. P. 160-166. URL: <https://doi.org/10.15421/342455>. (date of access: 14.03.2026).

Системи виявлення та протидії дезінформації	€30-50 млн	Зменшення ризику економічних втрат від фейків, зміцнення інформаційної безпеки
Узгодження інституційних стратегій	€10-25 млн	Оптимізація комунікаційних ланцюгів, зниження дублювання ресурсів
Локалізація контенту	€15-30 млн	Підвищення охоплення та довіри у регіонах, що сприяє економічній інтеграції

Представлена таблиця демонструє економічне обґрунтування ключових заходів із вдосконалення комунікаційної політики Європейського Союзу. Кожен із зазначених напрямів пов'язаний із конкретними витратами на технологічну та організаційну підтримку, водночас має чітке економічне обґрунтування. Наприклад, розвиток цифрових комунікаційних платформ потребує значних ресурсів для підтримки ІТ-інфраструктури та аналітичних систем, але водночас дозволяє скоротити витрати на кризові відповіді, підвищити довіру інвесторів і зміцнити економічну стабільність.

Розширення систем е-участі забезпечує активнішу залученість громадян, що сприяє підвищенню якості прийняття політичних рішень і зменшенню соціальних витрат. Інвестиції у системи виявлення та протидії дезінформації зменшують ризики економічних втрат, пов'язаних із поширенням фейкових новин, та підвищують рівень інформаційної безпеки. Узгодження інституційних стратегій дозволяє оптимізувати комунікаційні ланцюги та зменшити дублювання ресурсів, а локалізація контенту забезпечує більш широку доступність інформації, підвищує довіру громадян у регіонах та сприяє економічній інтеграції ЄС.

Прогнози впровадження ефективних комунікаційних стратегій ЄС представимо у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Прогнози впровадження ефективних комунікаційних стратегій ЄС на
2026-2027 роки⁷¹

Показник/напрямок	Прогноз 2026	Прогноз 2027
Покращення координації між інституціями	40 % інституцій мають узгоджені кейси комунікації	65 % інституцій інтегровано міжінституційні стандарти
Впровадження AI-інструментів протидії дезінформації	25 % платформ використовують моделі AI	50 % платформ впровадили AI-моделі
Залучення громадян через е-участь	+15 % активних містян	+30 % активних містян
Локалізовані кампанії ЄС	10 % повідомлень адаптовано регіонально	30 % повідомлень регіонально адаптовано
ефективність кризових комунікацій	50 % успішних кейсів	75 % успішних кейсів

Перспективні напрями вдосконалення комунікаційної політики Європейського Союзу безпосередньо пов'язані з викликами, що постають перед сучасним інформаційним простором та суспільством у цілому. Одним із ключових напрямів є впровадження сучасних цифрових технологій та інструментів штучного інтелекту, які суттєво розширюють технічні можливості боротьби з дезінформацією та маніпулятивними інформаційними потоками. Використання аналітичних платформ, алгоритмів автоматичного виявлення неправдивих новин та систем моніторингу соціальних мереж дозволяє не лише швидко реагувати на інформаційні загрози, а й прогнозувати потенційні ризики, що робить комунікаційні стратегії більш проактивними та адаптивними.

Іншим важливим напрямом є розвиток систем електронної участі громадян, що дає змогу подолати традиційний демократичний дефіцит, характерний для складних багаторівневих інституцій ЄС. Платформи для громадських консультацій, онлайн-форуми та інтерактивні панелі громадян дозволяють мешканцям різних країн безпосередньо впливати на формування політик, висловлювати свої думки та пропозиції, брати участь у стратегічних

⁷¹ Petrov P. Features of the transformation of political and institutional communication relations with the internal and external environment under the influence of the digitalization process. *Epistemological Studies in Philosophy, Social and Political Sciences*. 2024. Vol. 7, no. 2. P. 160-166. URL: <https://doi.org/10.15421/342455> . (date of access: 14.03.2026).

дискусіях та оцінювати ефективність рішень. Такий підхід зміцнює легітимність політичних рішень та підвищує рівень залученості населення в процесі прийняття рішень на всіх рівнях управління⁷².

Інституційне узгодження є ще одним перспективним напрямом, що спрямований на зміцнення довіри до органів ЄС у кризових ситуаціях. Координація між центральними наднаціональними органами, державами-членами та національними представництвами дозволяє забезпечити узгодженість повідомлень, оперативність реагування на кризові події та єдину лінію комунікації, що значно підвищує ефективність інформаційних кампаній та стабільність довіри громадян.

Не менш важливим є аспект локалізації контенту, який спрямований на подолання мовних та культурних бар'єрів у доступі до інформації. Переклад матеріалів, адаптація повідомлень до національних і регіональних особливостей, врахування місцевих медіа-структур і каналів комунікації сприяють більш рівномірному поширенню інформації та забезпечують включеність усіх громадян у комунікаційні процеси. Це, у свою чергу, підсилює інтеграцію всередині ЄС, зміцнює соціальну згуртованість та сприяє формуванню відчуття спільної відповідальності за прийняття рішень і розвиток Союзу.

Отже, вдосконалення комунікаційної політики Європейського Союзу має ґрунтуватися на інтеграції сучасних цифрових технологій, підвищенні участі громадян через цифрові платформи, системній боротьбі з дезінформацією, міжінституційному узгодженні повідомлень та адаптації контенту до локальних особливостей. Ці напрями не лише відповідають викликам цифрової доби, а й мають вагоме економічне підґрунтя та позитивні прогнози щодо результатів у перспективі 2026-2027 років, що сприятимуть підвищенню ефективності політик, зміцненню демократичних процесів та посиленню стабільності Європейського Союзу.

⁷² Petrov P. Features of the transformation of political and institutional communication relations with the internal and external environment under the influence of the digitalization process. *Epistemological Studies in Philosophy, Social and Political Sciences*. 2024. Vol. 7, no. 2. P. 160-166. URL: <https://doi.org/10.15421/342455> . (date of access: 14.03.2026).

ВИСНОВКИ

У ході виконаного дослідження проведено всебічний аналіз комунікаційної політики Європейського Союзу як одного з ключових інструментів взаємодії інституцій із громадянами, медіа та суспільством загалом у контексті сучасних цифрових трансформацій та глобалізаційних процесів. Виявлено, що комунікаційна політика ЄС не обмежується технічними засобами поширення інформації, окремими каналами комунікації чи стандартними повідомленнями. Вона виступає комплексним стратегічним механізмом, що забезпечує формування демократичної легітимності, підсилює громадянську участь у процесах прийняття рішень, протидіє інформаційним загрозам та маніпуляціям, а також підтримує соціально-політичну стабільність у складних багаторівневих інституційних структурах Союзу.

Проведений аналіз теоретичного доробку науковців свідчить, що комунікаційна політика ЄС розглядається як багаторівневе явище, яке поєднує нормативно-правові, організаційні, інституційні та практичні складові. У працях вітчизняних і зарубіжних авторів виділяються ключові принципи функціонування комунікаційної політики: прозорість, підзвітність, інтерактивність, стратегічне планування, системність та адаптивність до цифрового середовища. Дослідники також акцентують на необхідності інтеграції сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, електронних платформ для участі громадян, медіакампаній та локалізованих комунікаційних продуктів, що забезпечують доступність інформації для всіх верств населення та сприяють зміцненню соціальної згуртованості.

Водночас аналіз наукових джерел показує відсутність узагальненої концептуальної моделі комунікаційної політики ЄС, яка б інтегрувала інституційні механізми, нормативно-правові засади, практичні інструменти реалізації, цифрові технології та принципи участі громадян у єдину методологічно обґрунтовану систему. Саме ця наукова прогалина обґрунтовує актуальність проведеного дослідження та визначає його завдання: створення

комплексного підходу до аналізу і оцінки комунікаційної політики ЄС із урахуванням сучасних викликів цифровізації, євроінтеграції та інформаційної безпеки.

Особливу увагу приділено формуванню чіткого понятійно-категоріального апарату, що дозволило уникнути термінологічної неоднозначності. У роботі чітко визначено основні поняття – «комунікаційна політика», «інформаційний простір», «інституційна комунікація», «дезінформація», «цифрові комунікаційні платформи» тощо. Це забезпечило надійну теоретичну базу для подальшого аналізу і сприяло формуванню можливості їх практичного застосування в аналізі реальних політик ЄС.

Інституційна основа комунікаційної політики ЄС проаналізована детально: визначено, що ключовими учасниками цього процесу є Європейська Комісія, Європейський Парламент, Рада ЄС та Європейська зовнішня служба. Робота цих інституцій базується на базових принципах Хартії основних прав ЄС, Договорів TEU та TFEU, які закріплюють принципи прозорості, підзвітності та участі громадян у політичних процесах – основні світоглядні орієнтири, що визначають комунікаційні підходи Союзу. Ці договірні положення створюють юридичний фундамент для широкого доступу громадян до документообігу інституцій і до інформації про політики Союзу.

Глибокому аналізу піддано нормативно-правове забезпечення і стратегічні документи, що регламентують комунікаційну політику, серед яких: Договір про Європейський Союз, Договір про функціонування ЄС, Регламент щодо доступу до документів інституцій, EU Transparency Strategy, EU Strategic Communication Guidelines. Виявлено, що правове поле створює належні рамки для забезпечення прозорості діяльності, хоча й потребує подальшого розвитку, особливо в частині взаємодії з цифровими платформами та алгоритмічними процесами розповсюдження інформації.

Детальний розгляд інструментів, каналів та механізмів реалізації комунікаційної політики дозволив установити, що ЄС використовує багаторівневі й мультимедійні комунікаційні рішення – від телевізійних та

онлайн-платформ (Europe by Satellite, EuroparlTV) до цифрових сервісів взаємодії з громадянами (Have Your Say, Citizens' Engagement Platform) і локальних центрів EUROPE DIRECT. Така комбінація традиційних і цифрових каналів сприяє широкому охопленню цільових аудиторій, доступу до інформації в різних форматах та підвищенню рівня громадянської участі.

Однак у практичній реалізації комунікаційної політики виявлено низку суттєвих викликів та проблем. Серед них – фрагментація інформаційного простору через мовні, культурні, медійні відмінності; висока інтенсивність розповсюдження дезінформації; недостатній рівень медіаграмотності в окремих груп населення; неузгодженість повідомлень між ключовими інституціями; ресурсні обмеження локальних представництв. Ці проблеми істотно впливають на сприйняття комунікаційної політики громадянами та ускладнюють формування єдиного інформаційного поля.

Окрему увагу дослідження приділено цифровізації та протидії дезінформації, які виступають пріоритетними напрямками модернізації комунікаційної політики. Запровадження та імплементація Digital Services Act, Strengthened Code of Practice on Disinformation, розвиток алгоритмічних систем моніторингу та аналізу контенту у режимі реального часу є свідченням того, що ЄС адаптує свої механізми до цифрової доби. Ці підходи дозволяють більш ефективно ідентифікувати, відокремлювати та нейтралізувати ознаки маніпулятивної інформації і фейків, що суттєво підвищує рівень інституційної комунікації та захищає довіру громадян.

На основі ідентифікованих проблем запропоновано перспективні напрями вдосконалення комунікаційної політики ЄС. Серед них – розбудова цифрової комунікаційної інфраструктури та інноваційних платформ, розширення механізмів електронної участі громадян, узгодження повідомлень між інституціями, локалізація контенту з урахуванням мовних і культурних особливостей, а також інтеграція цифрових і аналітичних інструментів для протидії дезінформації. Ці напрями формують основу для створення сучасної,

адаптивної та стійкої комунікаційної політики, яка здатна не лише інформувати, а й ефективно взаємодіяти з різними суспільними групами.

Особливо важливими є економічні аспекти впровадження вдосконалень. Проведений аналіз економічного обґрунтування свідчить, що інвестиції у цифрові комунікаційні платформи, розширення е-участі, системи протидії дезінформації та локалізацію контенту сприяють підвищенню якості політик, оптимізації ресурсних витрат, зниженню соціальних ризиків і зростанню рівня довіри до інституцій. Це, у свою чергу, підсилює економічну стабільність, сприяє залученню інвестицій та покращенню умов для розвитку підприємництва і соціального бізнесу в державах-членах.

Загалом, результати дослідження демонструють, що комунікаційна політика Європейського Союзу відіграє важливу роль не лише у сфері інформаційної взаємодії з громадянами, а й у забезпеченні функціонування демократичних інституцій, зміцненні єдності суспільства та підтримці загальноєвропейських цінностей. Незважаючи на наявні виклики, існує широкий спектр механізмів удосконалення, які дозволяють адаптувати політику до сучасних вимог цифрової доби, підвищувати довіру, розширювати можливості участі громадян та зміцнювати інформаційну безпеку.

Таким чином, комунікаційна політика ЄС є не лише каналом передачі інформації, а й інтегрованим, багатофункціональним інструментом, що сприяє формуванню стійкого, відкритого та демократичного інформаційного середовища в умовах глобальних змін. Це дослідження підтвердило, що цілісний і стратегічний підхід до її модернізації здатен забезпечити не лише підвищення ефективності комунікацій, а й підтримку соціально-політичної стабільності на європейському рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Астрелін І. М. Косогіна І.В. Кирій С.О. *Методологія наукових досліджень: навчальний посібник*. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 121 с.
2. Ганьба О. *Понятійно-категоріальний апарат як засіб дослідження правових відносин у сфері національної безпеки України (в умовах нових викликів і загроз)*. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Юридичні науки*. 2019. Вип. 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnadpcurn_2019_3_7 (дата звернення: 26.02.2026).
3. Грузіна І. А. *Визначення понятійно-категоріального апарату як передумова створення компетентної організації*. *Scientific Bulletin of PUET: Economic Sciences*. 2023. №2 (108). С.15-23. URL: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2023-2-2> (дата звернення: 26.02.2026).
4. Діжурко А. Г. *Комунікаційна політика ЄС в умовах російсько-української війни: аналіз ефективності*. 2025. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/52862/1/A_Dizhurko_FPMV_2025.pdf (дата звернення: 27.02.2026).
5. *Договір про Європейський Союз. Договір від 07.02.1992. Аналітично-правова система ZAKONONLINE*. URL: https://zakononline.ua/documents/show/153773_595905. (дата звернення: 27.02.2026).
6. *Договір про функціонування Європейського Союзу. Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Договір_про_функціонування_Європейського_Союзу. (дата звернення: 28.02.2026).
7. Дяченко А. *Методологічні засади та понятійно-категоріальний апарат дослідження художньо-промислового мистецтва України*. *Вісник Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури*. 2025. № 3. С. 104-110. URL: <https://doi.org/10.32782/naoma-bulletin-2025-3-12>. (дата звернення: 28.02.2026).

8. Зайцев А. С., Драгомирецька Н. М., Мацегора Н. А. Розвиток понятійно-категорійного апарату у сфері державного управління при забезпеченні біологічної безпеки країни. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. № 3. С. 57-62. URL: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.3.8>. (дата звернення: 01.03.2026).
9. Збираник Ю. В. Принципи і особливості розвитку комунікаційної політики Європейського союзу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 6. С. 99-103.
10. Лісабонська угода. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Лісабонська_угода. (дата звернення: 01.03.2026).
11. Мельник С. В. Понятійно-категоріальний апарат у системі професійної підготовки майбутніх фахівців з кібербезпеки. *Information Technologies and Learning Tools*. 2016. Т. 55, № 5. С. 187-197. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v55i5.1497> (дата звернення: 02.03.2026).
12. Опанащук П. В. Трансформація інформаційного простору України та державна комунікативна політика в умовах європейської інтеграції. *Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. 2025. № 7. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2156.2025.7.11> (дата звернення: 26.02.2026).
13. Поняття «Хартія основних прав Європейського Союзу». Тезаурус «EUROVOC». *Законодавство України. Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/euro/6211>. (дата звернення: 04.03.2026).
14. Представництво ЄС запускає всеукраїнську комунікаційну кампанію «Прямуємо разом». *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/node/41139_uk (дата звернення: 05.03.2026).
15. Слюсаренко В. Є. Розвиток понятійно-категоріального апарату інституту тристороннього партнерства держави-бізнесу «третього сектору» та його вплив на розвиток ефективного суспільства. *Науковий вісник Мукачівського*

державного університету. *Серія Економіка*. 2016. Випуск 1(5). С. 64–70. URL: [https://economics-msu.com.ua/web/uploads/pdf/Scientific%20Bulletin%20of%20MSU.%20Series%20Economics 2016 Issue 1\(5\) 64-70.pdf](https://economics-msu.com.ua/web/uploads/pdf/Scientific%20Bulletin%20of%20MSU.%20Series%20Economics%202016%20Issue%201(5)%2064-70.pdf). (дата звернення: 06.03.2026).

16. Смакограй Д. Комунікаційна політика підприємства та напрями її вдосконалення. *Наука онлайн: Міжнародний електронний науковий журнал*. 2018. №11. URL: <https://nauka-online.com/publications/economy/2018/11/kommunikatsionnaya-politika-predpriyatiya-i-sposoby-ee-usovershenstvovaniya/>. (дата звернення: 07.03.2026).

17. Турищева Л. В. Формування понятійно-категоріального апарату при написанні кваліфікаційних робіт. *П'ята міжнародна конференція молодих учених: Харківський природничий форум* (19–20 травня 2022 р., м. Харків): збірник тез. Харків, 2022. С. 153–155.

18. Фесюк В. О. *Методологія і організація наукових досліджень: навчальний посібник*. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2022. 126 с.

19. Шегіда Л. Комунікаційна політика країн Європейського Союзу: корисний досвід для України. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*. 2024. № 31. С. 236-244. URL: <https://doi.org/10.35432/tisb312024314175>. (дата звернення: 09.03.2026).

20. Digital Inclusion Guidelines 2024. ECAS. URL: https://ecas.org/publication/digital-inclusion-guidelines-2024/?gad_source=1&gad_campaignid=22632199430&gbraid=0AAAAADRGKk00KoFqFSAkhwqzPwFojw0Y8&gclid=CjwKCAiA2PrMBhA4EiwAwpHyC6mniEjRD88utojSfOWSaWP2LgSKNN7_vjl3tZRhDhFln_plQaEkjRoClbkQAvD_BwE. (date of access: 10.03.2026).

21. Digital Services Act. *Wikipedia, the free encyclopedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Digital_Services_Act (date of access: 11.03.2026).

22. Dzhaman T. Source base of research on the problem of development the continuous primary school teacher training to work in the conditions of inclusive

education. *Humanities Science Current Issues*. 2021. Vol. 1, no. 40. P. 286-291. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/40-1-46>. (date of access: 12.03.2026).

23. Engage in EU policymaking. *European Commission*. URL: https://commission.europa.eu/get-involved/engage-eu-policymaking_en (date of access: 13.03.2026).

24. EU Code of Practice on Disinformation. *European Commission*. URL: https://commission.europa.eu/topics/countering-information-manipulation/strengthened-eu-code-practice-disinformation_en (date of access: 14.03.2026).

25. *EU Elections in Times of Disinformation*. URL: https://www.reddit.com/r/EuropeanFederalists/comments/1cop5m6/eu_elections_in_times_of_disinformation/ (date of access: 15.03.2026).

26. *EU Neighbours East*. URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/about-uk/> (date of access: 16.03.2026).

27. *Fact Sheets on the European Union*. 2026. URL: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2017/N53847/doc_en.pdf (date of access: 18.03.2026).

28. Kishore G. A Year of the DSA Transparency Database: What it (Does Not) Reveal About Platform Moderation During the 2024 European Parliament Election. *arXiv.org*. URL: <https://arxiv.org/abs/2504.06976> (date of access: 19.03.2026).

29. Kyrychenko S., Tsviakh P. Directions of improvement of communication policy at the enterprise. *Agrosvit*. 2020. No. 23. P. 42-46. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.23.42>. (date of access: 20.03.2026).

30. Lo Nostro G. Trust in European Union at highest since 2007, poll shows. *Reuters*. URL: <https://www.reuters.com/world/trust-european-union-highest-since-2007-poll-shows-2025-05-28/> (date of access: 22.03.2026).

31. Morin O. Research of formation of professional and value orientations of students towards employment: conceptual and category apparatus. *Theoretical and Methodical Problems of Children and Youth Education*. 2020. No. 24-2. P. 4-18.

URL: <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2020-24-2-4-18>. (date of access: 23.03.2026).

32. Petrov P. Features of the transformation of political and institutional communication relations with the internal and external environment under the influence of the digitalization process. *Epistemological Studies in Philosophy, Social and Political Sciences*. 2024. Vol. 7, no. 2. P. 160-166. URL: <https://doi.org/10.15421/342455>. (date of access: 14.03.2026).

33. *Strengthened Code of Practice on Disinformation 2022*. Shaping Europe's Digital Future. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/2022-strengthened-code-practice-disinformation> (date of access: 25.03.2026).

34. Sych T. The formation of conceptual-categorical apparatus of research methodology to the problems of education management. *Pedagogy of the Formation of a Creative Person in Higher and Secondary Schools*. 2019. Vol. 65, no. 2. P. 124-129. URL: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2019.65-2.22>. (date of access: 26.03.2026).

35. The European Union Institutional Framework I. *EU Science Diplomacy*. URL: <https://www.s4d4c.eu/topic/4-2-2-the-european-union-institutional-framework/> (date of access: 27.03.2026).

36. Vedmid P. V. Features of information and communication policy of public administration bodies in foreign countries. *Scientific Notes of Taurida V.I. Vernadsky University, Series «Public Administration»*. 2020. Vol. 31, no. 6. P. 32-38. URL: <https://doi.org/10.32838/tnu-2663-6468/2020.6/06>. (date of access: 12.03.2026).

37. Yerkhan O. V., Danylenko S. I. Communication policy of European countries: experience for Ukraine. *Juridical Scientific and Electronic Journal*. 2021. No. 7. P. 277-279. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-7/69>. (date of access: 12.03.2026).